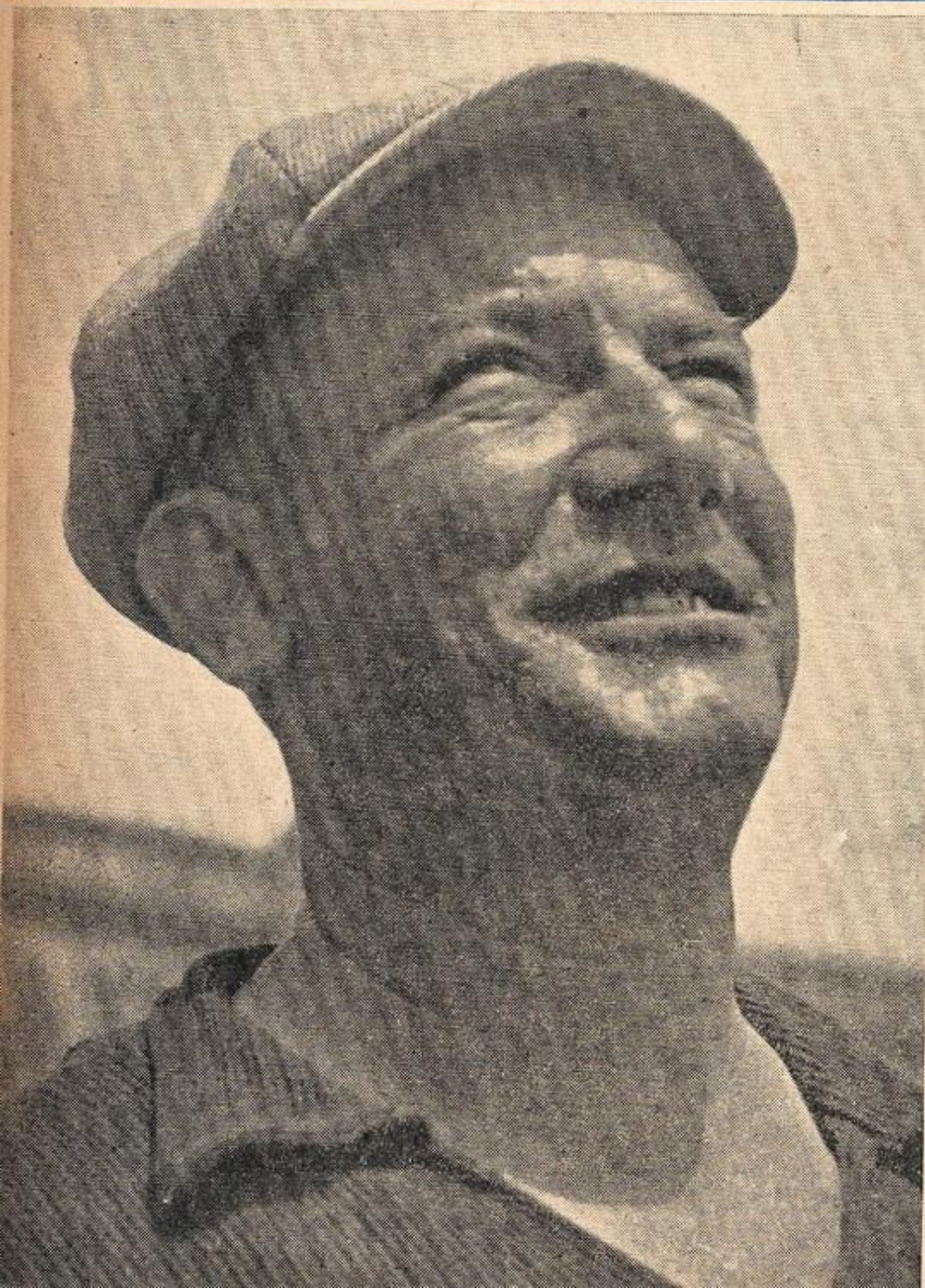

ים

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
להדש

חוברת י' (ס"ב)
שנה חמישית
תמוז תשי" / יולי 1950
כתובת המערכת
חבל ימי לישראל. תל-אביב
סל. 2437 ת. ד. 1917

תכן הענינים

ושוב באותו ענין

נמל חיפה לקראת התרחבות נכרת —

דב שובל

נסתיימו תמרונים הקיץ של חיל הים

עם כנוס הימאים

„בית ספר ימי שט" בא מאמריקה —

ד. אבי-אבירם

בעיות הדרכה — י. ברלב

חלוצים בימאות — ש. ונציה

שבתו של גוי בסלוניקי —

יוסף עוזיאל

צידי התנינים (ספור) פטר פרויכן

בים (שיר) — ברוך כצנלסון

בתערוכה הימית בפאריז — א. תלמי

כרוניקה

" Y A M "

MONTHLY JOURNAL OF THE
ISRAEL MARITIME LEAGUE

Vol. V. № 10

July, 1950

Contents:

Again on the same Subject.

Haifa Port towards further Expansion.

— By Dov Shouval

Navy completes a Series of Sea

Manoeuvres

Seamen's Conference.

U. S. College Crew here on Cruise —

By D. Avi-Aviram

Nautical Training and its Problems —

By Y. Barlev

Seafaring Pioneers —

S. Venezia

Non-Jew's Sabbath at Thesaloniki —

Y. Uziel

Whale Hunters (A Story) —

P. Freuchen

At Sea (A Poem) —

B. Katznelson

At the Paris Nautical Exhibition —

By E. Talmi

The Month's Events.

Address:

Tel-Aviv, P.O.B. 1917

ושוב באותו ענין

דאגות המטרידות אותנו תכופות, אין לחפש להן תרופות-אליל —
ב„דחיה בקש" או בהשהיית פתרון. אם דאגות של ממש הן, מן הדין למצוא
להן בעוד מועד את התשובה הנכונה.

מאז קום המדינה אנו מתחבטים בבעייה, שרבים דשו בה לא פעם, והיא:
מה מקומה של ההתנדבות הצבורית במסגרת המדינה? כי ארגונים רבים,
שגדלו ופעלו במשך שנים, בכוחה של היוזמה וההתענינות והמסירות של
הצבור, העמדו פתאום, ב־14 במאי 1948, בפני השאלה הגורלית: להיות או
לחדול.

האם כופר מישהו בתועלת קיומן? ההציע מישהו לוותר עליהן? ראשי
הממשלה והצבור לא אמרו זאת. אדרבא. הם ציינו והדגישו לא פעם שדוקא
במדינה חייבים ארגונים אלה להגביר חיילים ולהרבות עשות.

וגם הצבור עצמו, האיש מהשורה, לא אמר זאת. אדרבא. תמיכתו
בארגונים ההתנדבותיים לא פחתה, והנתבע — תורם עתה כבעבר, אם לא
למעלה מזה.

ובכל זאת קיימת בעייה זו והיא חריפה למדי, לא די להצהיר ולהודות
בערכם של הארגונים ההתנדבותיים, צריך גם לתת להם את האפשרות
לפעולה, ומתן אפשרות זו, פירושו: הסדר יחסים וקביעת תחומים, במדת
הצורך, ועידוד המאמצים.

גם החי"ל, כאחד הארגונים ההתנדבותיים, נתקל בבעייה זו בכמה משטחי
פעולתו. ונביא הפעם לדוגמא שוב את ענין ההדרכה.

דומה, שאין חולק על כך, ששטח פעולה זה שהחי"ל עשה בו בכל
השנים, עליו להמשיך בו ולהרחיבו, והרי דוקא כאן לא נמצא הסדר מספיק.

אין לחי"ל חטיבת נוער משלו, שמשורותיה יבואו הימאים לעתיד. לא
היה, ואין כלל בתכניתו, להקים חטיבה מעין זו. החי"ל פועל עם האגודות
הימיות הקיימות, המקיימות את אימוני חבריהן — אתה, בעזרתו ובהדרכתו.

אך מה העידוד שניתן לארגונים אלה ולמוסד להדרכה של החי"ל,
המשמש להם מעין קורת-גג משותפת? כל הקרוב לענין יודע, שבתקופה
האחרונה זכו הם למנת קשיים ומעצורים גדושה, במקום העדוד המקווה והם
נפגעים בעיקר בשל המחסור במדריכים. — והסבה לכך? — הגיוסים.

המדריכים באגודות אינם יכולים להיות למטה מגיל 17, כי על כן
עליהם להיות אחראים לצוות הנתון לפיקודם, בים הפתוח. אולם אותם
בני 17 נאלצים, לאחר תקופה קצרה ביותר, להתיצב לשורות צה"ל. דבר
זה מעמידנו בפני מצב של חוסר מוחלט במדריכים מנוסים, רוצה לומר —
בפני חוסר כל אפשרות לפעולה.

ותמוה הדבר, יש שטחים חיוניים שהצבא והממשלה נוהרים מלפגוע
בהם; מוצאים הסדר שאינו פוגע בגיוס, אך אינו הורס אותם — את העושים
ואת מעשיהם. מדוע לא ימצא הסדר רצוי גם ביחס לפעולה בנוער, ובמקרה
הנדון — לפעולת ההדרכה בימאות?

בשיחות שהתנהלו בנושא זה, עוד לפני חדשים רבים, בין ב"כ משרד
הבטחון והנהלת המוסד להדרכה לא נאמר כלל שאין פתרון לבעייה זו. מדוע
לא סוכמו איפוא הדברים הלכה למעשה? על שום מה ההשהייה?

לא תתואר כל פעולה בהדרכה בלי סגל מדריכים ויש למצא את הדרך
כדי להבטיחם לארגונים.

שפורים רבים בנמל חיפה.
טרקטורים מובילים את המטען מהאניה למחסן.

ובהמשך השנתיים, מאז קום מדינת ישראל, הושקעו למע-
לה 100 מ' אלף ל"י לשפורים פנימיים בנמל: נבנתה קומה
נוספת לבית הנהלת הנמל והוכשרו ורוצפו שטחים נוספים,
כ-40 דונם.

מספר הפועלים בנמל מגיע כיום ל-2200 ומעלה. ביוני
ש.ז. עבדו: ב"עומסים" — 1355, ב"סואר" — 750, ב"שחף"
— 160. עליהם יש להוסיף את עובדי הנהלת הנמל, את
הפועלים בתיקון אניות, עובדי "עוגן", סוכני אניות, סוכני
מכס, ספקי מזון. כ-7000 איש מתפרנסים במישרין מהנמל.
ויש לציין, שמספר הפועלים אינו אלא 2/3 ממספרם בימי
המנדט, ואעפ"י כן הגענו לריבוי התפוקה.

—המאמץ קשה — —אמר מנהל הנמל. — רב לנו אם
נתמיד בשיא זה. גידול נוסף בתפוקה מותנה בצידוד נוסף
ובעבודות הרחבה בנמל, שחלק מהן קרוב לביצוע.

היה זמן והאניות היו נאלצות, בגלל הצפיפות, לשהות
בנמל 16 יום. כעת אין אניה מחכה לתורה בפריקה למעלה
מ-3 ימים. בחודש מרץ, למשל, עגנו בנמל 27 אניות-נוסעים
ו-119 אניות-משא.

אמנם כן. בסיירך בנמל, אתה רואה את השינויים, שחלו
בו: את מקום ה"ידיים" ירש טרקטור קטן ומנוף-קלשון,
המחובר אליו, תופס ארגז או שקים מעל גבי פלאטפורמה
ומוביל את המטען למקומו. ואין זה אלא סמל לשפורים
שבוצעו.

ציוד חדש הולך ומגיע לנמל חיפה, ציוד המחיש את קצב
העבודה ומשפר את תנאי-העבודה. ופעולות-הרחבה מבוצ-
עות בנמל, בשלבים ראשונים, בהתאם לתכנית הפיתוח,
שמגמתה למנוע את הצפיפות המרובה, להגדיל את כושר
התפוקה ולשכלל את טיב העבודה.

המאמצים אינם לשוא. כבר ניכרים בנמל שיפורים רבים
לתועלתם של כל אלה המזדקקים לשירותיו; ושיאים הושגו
בו בתפוקה, שכמוהם לא היו בכל 17 שנות-קיומו; כן נעלמת
והולכת עבודת-הידיים המפרכת בנמל, ובכלל זה — עבודת
הסבלות הנודעת כאחת העבודות הקשות ביותר בעיר, והיא
מוחלפת בשכלולים ראציונליים.

בציוד חדיש ובניצוח מעולה

ל-120 אלף טונות הגיעה פריקת מטען-היבוא בנמל חיפה
בחודש מרץ 1950. זהו שיא התפוקה בנמל חיפה מאז היב-
נותו. בתקופת המנדט היתה תפוקתו בפריקה 60 אלף טונות
בממוצע.

גם הממוצע הָיוּמי הוכפל, בהשוואה לשיא שהיה עד כה,
וב-6 במרץ 1950 הגיע ל-5430 טונות פריקה. אותו יום הגיעה
הטעינה והפריקה גם יחד ל-7806 טונות.

השיא השנתי היה עד כה ב-1947 והיבוא הגיע ל-816.000
טונות. ב-1949 הגיע היבוא ל-779.000 טונות. המספרים אינם
כוללים חמרי דלק.

חל גידול גם ביצוא. במרץ ש.ז. נשלחו מנמל חיפה 856.000
תיבות הדורים, שהן 43.000 טונות, וכן שוקלד, מיצים ועוד
בשיעור של 823 טונות.

בפגישתו עם העתונאים מנה מנהל חיפה מר עמוס
לאנדמן, שלשה גורמים, שלזכותם יש לזקוף הישגים
אלה: א) ציבור הפועלים והעובדים בנמל, שעשה גדולות
והתאמץ למעלה מכוח יכולתו; חלק מהם עבד ב-2 משמרות
ואף למעלה מזה. וגם החברות תרמו בזאת את תרומתן. ב)
המנצח על העבודה, מר דוד אדירי, סגן מנהל הנמל,
שהתמיד בעבודה ובפיקוח אישי. ג) הציוד החדש מכספי
המלווה האמריקנית שהגיע כבר בחלקו והוכנס לשימוש.
גם על-חשבון ועדות-התפוקה בנמל זקף מר לאנדמן חלק
מההצלחה.

המכשירים החדשים שהגיעו הם: מנופים, מנופי-קלשון
וטראקטורים. אחד המנופים שהוזמן הוא מנוף זף, בעל כושר-
הרמה בשיעור של 100 טונות וספינה מיוחדת לכיבוי אש.
הציוד שהוזמן עולה בס"ה ל-2 מיליון דולר. מלבד הציוד
שהוזמנה הנהלת הנמל, הוזמנו חמרים גם על ידי החברות:
"עומסים" (מנופים), "שחף" (סירות) ו"סואר" (כלים שור-
נים). חמרים אלה, שכבר הגיעו, הם מהציוד האמריקני,
שנשאר במאנילה שבפיליפינים אחר מלחמת-העולם השניה
ונקנה בהקצבת-מטבע מיוחדת.

חלק מתכנית הפיתוח הארצית

הארץ ארוכת-החוף, השוכנת ליד שני ימים, אין בה, כידוע, אלא נמל אחד עמוק-מים. עד שייבנה נמל עמוק שני (בתל אביב — יפו) יש להכשיר את נמל חיפה לקליטת שני מיליון טונות בשנה.

בנמל חיפה יש מקום כיום ל-37 אניות לאורך שוברי-הגלים. למעשה מוגבלת יכולת-הקיבול שלו ל-15 אניות בלבד. מאחר שמקומות רבים תפוסים על-ידי אניות בתיקו-נים, אניות „מתות“ וכו'. ליד הרציפים יש מקום ל-8 אניות

ובשלב ראשון יושקעו בו כ-6 מיליון ל"י. להרחבת נמל חיפה יושקעו בשלב ראשון כ-3,635,000 ל"י.

— האמנם נוכל למשימה גדולה זו? הנבצעה במשך ארבע השנים הקרובות בהתאם לתכנית? — יש צורך בהעזה, תכנון ואמצעים. אם הממשלה לא תאזור כוח לעשות הכל בעצמה, עליה לאפשר לגורמים צבוריים וציבוריים-למחצה, שיעשו זאת — זוהי תשובתו של מר עמוס לאנדמן, מנהל נמל חיפה.

התכנית להגדלת הנמל

הספנות הישראלית קובעת והולכת לעצמה מקום נכר בסך פנות העולם. צי-המסחר הישראלי גדל והולך, ואף איכותו משתפרת. גם ע"י כך עולה ערכו של נמל-הבית של הצי, נמל חיפה, והעיר המשגשגת הופכת להיות מרכז חשוב בים התיכון — לספנות, למסחר, לתעשייה. גם עם הקמת נמל עמוק שני יהיה צורך להגדיל בהרבה את נמל חיפה.

אורך הרציף הראשי בנמל חיפה הוא 550 מ' והוא יוארך לצד מערב ב-400 מ'. ליד רציף-המשא החדש יוכלו לעגון אניות גדולות נוספות. ברציף-הנוסעים החדש יוקם אולם-נוסעים משוכלל, בן שתי קומות. מן האולם יהיה מעבר ישר — באמצעות גשר — לתחנת-הרכבת המרכזית. זהו השלב הראשון בתכנית הרחבת הנמל. יש צורך לייבש לשם כך שטח מהים ומחלקת ההנדסה של הנמל החלה כבר בקידוחים לבדיקת קרקע הים.

בחלק המערבי של הנמל עתידה להיבנות גם מספנה יבשי-תית וכאן יהיה מקום לעגינת סירות. ורציף קטן, ארעי, יבנה כאן כמעגן לדיג.

בצוע חלק זה מהתכנית הגדולה, שכבר הוחל בהגשמתה, יסתיים בראשית 1952, כי הודות לכך אפשר יהיה לספק את סחרה הימי של המדינה ב-3 השנים הקרובות, ואז תהיה כבר בביצוע התכנית להקמת נמל עמוק שני. הגשמת התכנית באיזור המערבי של נמל חיפה תעלה למעלה מ-2.5 מיליון ל"י. כמחצית הסכום תתקבל בחמרים ובמכונות מכספי המלווה האמריקנית; המחצית השנייה תיכלל בתקציב הפי-תוח של הממשלה לשנת 1950/1.

במקום העבודה הסואן ביותר בארץ

750 תאונות-עבודה אירעו בשנת 1949 בנמל חיפה, ובכלל זה — 4 מקרי מוות. עשרות פועלים הפכו להיות נכים. מספר זה מדהים בגדלו.

ב„שבוע הבטחון“, שנערך בנמל חיפה בראשית מרץ ש.ז., הוסברו לעתונאים הקשיים המרובים בפעולות למניעת התאונות. יש להקנות לפועלים, שרבים מהם הם עולים חדשים, כללי-התנהגות אלמנטריים, כדי שידעו לשמור על ההיגיינה והבריאות של הגוף. לא כולם יודעים עברית ובפעולת-ההסברה יש להשתמש בכמה לשונות. המיכון הרב

בעבודות פריקה. מנופים חדשים הוכנסו לעבודה בנמל.

גדולות ו-2 קטנות. שטחם של 12 המחסנים מגיע ל-12 אלף מ"ר; מלבד זה יש בנמל מקום אחסנה, ללא קורת-גג, בשטח של 35 אלף מ"ר. בס"ה כ-50 אלף מ"ר. בשנת 1949 הגיעו ארצה, דרך נמל חיפה, 209 אלף נוסעים, 190 אלף מהם — עולים.

הנמל מסוגל לטפל כיום ב-120 אלף טונות סחורה בשנה. לאחר ההרחבה תגיע התפוקה, בשנת 1951, ל-1,600,000 טונות.

„תכנית הפיתוח“ הממשלתית לשנים 53 — 1950 מכילה שני שלבים: האחד — הרחבת נמל חיפה, השני — הרחבה ניכרת של נמל חיפה והקמת נמל עמוק-מים בתל-אביב-יפו. ובאותן השנים יתווספו לצי-המסחר הישראלי אניות בנפח 150 אלף טונות.

תכניות הנמלים הוכנו על-ידי החברה האמריקנית: נאפן, טיפטס ואבט (Knappen, Tippets, Abbott, Engineering Co. New-York) הקמתו של הנמל השני תעלה כ-20 מיליון ל"י

מה יהיה גורל מעגן-הדיג ומעגן-הנפט שבנמל? הנהלת הנמל רוצה להוציא שני מעגנים אלה מתחום הנמל. לדייגים יש מעגן קטן, פרימיטיבי ביותר, שרק בקושי רב ובשעת דחק משתמשים בו. אמנם נבנה והולך מעגן חדש לדיג, אולם אף זה יהיה ארעי. דייגי חיפה מתנגדים לחסולו של המעגן ואף דורשים להרחיבו ולפתחו.

וקשה מזה בעיית נמל הנפט. ההנהלה דורשת מחברת הנפט העירקית להעביר את נמלה למפרץ חיפה, כדי למנוע קשיים והפרעות להרחבתו של נמל חיפה. בעניין זה מתנהל משאומתן עם החברה.

חוגי-כלכלה בחוץ-לארץ דורשים לקבוע בנמל חיפה איזור חפשי ממכס לצרכי מסחר-טראנזיט ואריות סחורות מחודשת (ריפאקינג). למטרה זו עתיד לשמש הקישון. מקום שפך הנחל אל הים (מעבר לשובר-הגלים המזרחי), שהוא מצפון למעגנה של חברת החשמל, יועתק אל מדרום לאותו מעגן. המקום יועמק ויורחב, ויותקן כמקום-שיט לסירות וספינות. באמצעותו של הקישון ייבנה סכר, לקביעת כמות המים הזורמים ומהירותם, שכן תנועת-השיט זקוקה למהירות מסוימת ולקביעות-הזרם.

לאורך גדות הנחל יוקמו מחסנים, לסחורות טראנזיט בעי-קר. כאן ייעשה גם מיון הסחורה, שתבוא מכל קצווי תבל וכאן תיארז מחדש ותישלח לארצות אחרות. יש להניח, כי כאן ייארזו משלוחי תה וקפה, יורכבו מכוונות ומכוניות וכד'. המקום יתן תעסוקה לרבים: תחילה — בנייה וסלילת דרכים ואחר כך — עבודה במפעלים השונים.

אס-כי תכנית הפיתוח של החלק המזרחי בנמל רחוקה יותר (היא קשורה בבניית עוד שובר-גלים אחד או אפילו שניים), יזורז פיתוח איזור הקישון, מכיוון שדבר זה קשור בהקמת מחסנים לסחורות על גדות הנחל וצורך זה דוחק.

ובינתיים — חידושים ושיפורים. מביניהם יצויינו: (א) שירות „אגד“ שנקבע בנמל: מכוניות-נוסעים ומכוניות-משא הפועלות בכל שעת-צורך — בבוא אניות. (ב) באולם הנוסעים (מחסן מס' 3) פועל סניף לשכת-המודיעין לתיירים. (ג) ליד השער מס' 3 נפתחה מרפאת קופת חולים, הפועלת בכל שעות היום. (ד) במזרח הנמל נפתח מוסך ובית-מלאכה לצידוד החדש שנתקבל.

ובשטח הנמל הורחבו הכבישים וזופתו מגרשי-האחסנה. עומד גם לקום שם סניף למטבח הפועלים (ממערב לתחנת המשטרה).

השיפורים הקטנים אף הם ברכה בצדם — הקלה לעובדים ולמבקרים. שיפורים קטנים וביצוע תכניות גדולות — לאלה וגם לאלה זקוק נמל חיפה.

בנמל מחייב את הפועלים להיזהר. תוך שבוע-שבועיים לומדים הפועלים ב„בית-ספר מיוחד“ את השימוש במכונה, שאף פעם לא השתמשו בה עד כה; ויש, כנראה, ביניהם שלא עבדו עד כה בשום מכונה. גם הצפיפות והמכוניות הרבות והמבקרים הרבים המזדמנים לנמל גורמים לעתים להסחת דעתו של הפועל מעיקר עבודתו, שסופה — תאוונה. מלבד אלפי האנשים, המבקרים בנמל, עוברות בו במשך יום כ-400 מכוניות-משא פרט למכוניות-טכסי ומכוניות פרטיות. וגם הרכבת עוברת בשטח הנמל.

ב„שבוע הבטחון“ נערך מסע-הסברה בין הפועלים: נת-קיימו אסיפות והרצאות, הוצג סרט-קולנוע, ברמקול הושמעו הוראות, נערכה תערוכה, ובשטח הנמל הוצגו שלטי-אזהרה מצויירים.

ואולם בהסברה בלבד לא סגי. דרוש פיקוח קפדני על העבודה ותנאיה. חבל-פלדה, שאליו קשור המשא, יש שהוא מחליד או משתפשף, והוא נקרע בשעת העבודה וגורם לאסון מנוף, עמוס יתר-על-המידה, ניתק ונופל על גופו של פועל. גם האניות הישנות, שיש מהן שהוצאו מ„גל הגרוטאות“, הן גורם לתקלות. ויש גם לפעמים שטראקטור ממחר שלא לפי הקצב המותר ופועל, שחשקה נפשו ב„טרמפ“, נתלה בו, (לאחרונה הוגבלה מהירות כלי-הרכב בשטח הנמל).

מן הראוי שיגבר הפיקוח וירבה מספר המפקחים-המומחים להשגחה על הכלים ועל העומס. ואולי גם בזאת אין די: אולי יש צורך להגדיל את סמכותם של המפקחים, שכן המפקח אומר את שלו, אולם מסיבות שונות לא תמיד נעשים התי-קונים לפי דרישתו.

ואף זאת נזכיר: התאוונה גורמת לא רק פצעים ובזבוז ימי-עבודה לפועל שנפגע, כי אם גם קלקול במכונה ובזבוז זמן לפועלים אחרים (חקירות, מסירת דו"חים וכו'). ובמקום הפועל שנפגע, והוא כבר בכל-זאת רגיל במידה כל שהיא לאותה עבודה, בא פועל אחר, שהגהו מנוסה פחות.

בסיירי בנמל ב„שבוע הבטחון“ ובהסתכלי בשלטים המצויירים, ובהם דוגמאות לתאונות-עבודה, דוגמאות מן המציאות ממש, נתעכתי ליד אחד מהם שעורר בי הרהורים מיוחדים. בציור נראתה ערמת שקים ופועל מושך אחד מאמצעיתה; ובהימשך השק, מתמוטטת הערמה כולה והש-קים הכבדים נופלים על הפועל —

הדבר עורר בי תמיהה רבה: היתכן, שהפועל לא ידע, כי סכנה צפויה לו. ממשככה כזאת? ואולי לא היה לו נסיון כלל בעבודה? מזכיר פועלי הנמל אישר את השערתי: היה זה עולה חדש, שמימיו לא עבד עבודה גופנית —

מה פלא. איפוא, שכה רב מספר התאונות, אם במקום עבו-דה מסוכן זה, הסואן ביותר בארץ, נקלעים לעבודת-הסבלות אנשים, שמימיהם לא טעמו טעם עבודה כלשהי?

נסתיימו תמרוני הקיץ של חיל הים

אלה ומסתכל אף הוא בספינות. הערתו היתה קצרה: „ממש חלום מתגשם“.

תמרוני שייטת

ב־4 אחרי־הצהרים כשכל האניות המש־תתפות בתמרון, גדולות וקטנות, עצרו את המכוונות וחיכו להוראות מפקד אנית הדגל, נסתיים החלק הראשון של התמרון: שלב האימון האינדיבידואלי. במשך 60 השעות שעברו התאמן כל צוות בפני עצמו בהשטת האניה ובתרגילי קרב. עתה החל השלב השני: התמרון הקבוצתי.

באמצעות דגלים, אור ואמצעי־קשר אחרים נמסרו בשפה „בלתי אנושית“ ההוראות מאנית הדגל ליתר האניות. ובהתאם לכך נשתנו כיווני ההפלגה, נשתנתה המירות, ושונה מדי פעם בפעם המבנה של השייטת. למעשה היה זה אחד החלקים המורכבים ביותר של התמרון בכלל.

זיקוקין די־נור

לשעות הלילה נקבע מועד תמרון השייטת בהדיפת התקפה אוירית. התותחים עמדו לפעול הפעם „באמת“. בשעה הקבועה הסתדרו האניות המאולפות הרחק מחופי הארץ לתמרון ימי זה. שעת האפס. קול התפוצצות מחריש אוזניים ולתוך החלל נשלחה המטרה הזוהרת, ומיד אחר כך פתחו ה־„כלים“ האנטי־אויריים של האניות בפעולה. הרעש היה מחריש אוזניים והשמים הוארו בצבעים שונים. לרגע דימית, כי מוצגת לעיניך הצגה מוצלחת מאד של זיקוקין די־נור, אבל המטרה של המבצע באותו לילה היתה, כמובן, אחרת. שאינה קשורה בשעשוע כלל וכלל.

דגל הרמטכ״ל

ביום הרביעי חזרנו והתקרבנו לחופי הארץ. השלב הבא בתמרון היה: ירית שייטת אל מטרה נעה. והמדובר בירי „היות“ ובמטרה „חיה“. דגל הרמטכ״ל הונף על התורן בשעה שרב־אלוף יגאל ידין, אלוף ש. שמיר וקציני־מטה גבוהים מחיל הים עלו על גשר אנית־הדגל, כדי לחזות בשלב זה של התמרון.

אש

במרחק של קילומטרים מאתנו נעה אנית „הארב“. הקצינים גחנו על גבי תרשימים ולוחות. בעזרת מכשירים מיוחדים השבו מדדו וקבעו את אשר רצו לדעת. קציני־התותחים מסרו הוראות בשפת מספרים וצב־עים „אש“, ותותחי הצי הרעימו. כמובן, אי־אפשר להרבות את הדיבור על התותחים שירו, אך מותר לומר שהיו אלה „כלים מכובדים“. זמ־מה אחרי הירי נמסר לנו, כי ספינת המטרה טובעה.

שתי שייטות של חיל הים הישראלי, אשר קיימו במשך שבועות מספר תמרונים מקיפים ברחבי ים התיכון המזרחי, במסגרת תמרוני הקיץ של הצי הישראלי, חזרו ב־16 בולי ש.ז. לבסיסהן, כשהן מקושטות דגלים ועשרות אורות חגיגיים. ראש הממשלה, ראש המטה הכללי, מפקד חיל הים, שרי הממשלה, צירי ישראל בארצות הוץ הנמצאים בארץ וצירי הכנסת יצאו בסירות־מוטור להקביל את פני השייטות החוזרות מלב ים. ראש הממשלה, הרמטכ״ל וכמה מהשרים והצירים האורחים עלו אל אנית־הדגל של השייטות, מקום שם נתקבלו על ידי המפקד וחבר קציניו.

עם מדומי הערב החלו השייטות להסתדר לשם כניסה לאחד הבסיסים של חיל הים. האניות נכנסו אט אט לבסיס והאחרונה בהן — אנית הדגל. האניות השליכו עוגן והאורחים ירדו לרציף, מקום שם חכו להם מאות מלחים, שסיימו לא מוזמן את חודש התמרונים.

מעל במה מקושטת נשאו את דברם למלחים: מפקד חיל הים, אלוף הים שלמה ש. מיר, הרמטכ״ל רב־אלוף יגאל ידין וראש הממשלה מר דוד בן־גוריון.

נ. בן אבארהס, סופרו הצבאי של „הבוקר“, שליווה במשך שבועיים את תמרוני הצי, מתאר מבצע ימי גדול זה כדלקמן:

התמרון מתחיל

יום ששי, 23 ביוני. השעה 7.30 בבוקר. סגן הקברניט הצעיר, אך הוותיק כל־כך במקצוע, העיף מבט אחרון סביבו ומסר את ההוראה: „מכונה ימנית קדימה. כל ההגה שמאלה“. התמרון החל.

אך היה עלינו לבצע עוד „מבצע יבשתי“: מימיננו, בקצה המזרח, ניצבו סגן הרמטכ״ל, אלוף ס. מקלף, אלוף הים, ש. שמיר, וקצינים גבוהים אחרים שבאו לברך את האניות היוצאות למסע הממושך. בנו אחר זו עברו הספינות על פני מקום ההצדעה.

עבר זמן קצר ואנו בלב ים. עוד שעה קלה יכולים היינו לראות את יתר האניות המשתתפות בתמרון, אך עד מהרה פנתה כל אחת לדרכה ונעלמה מעינינו.

אנו מפליגים צפונה. הים שקט. לגבי מי שנמצא על היבשה אין השיבות רבה לשתי מלים אלה, אולם לנמצאים בים, בפרט ל„ירוקים“ שבהם, יש לדברים משמעות עמוקה ביותר...

אזעקה

חולפות שעות. עבודה רוטינית נעשית באניה. „יתרגלו האנשים לים“ — מסביר מפקד התמרון. קרוב לשעה 7 בערב הושמעה „האזעקה“ הראשונה. כהרף עין נשתנה המראה. האניה שדמתה עד כה ל„יצור שאינו מסוגל להזיק“ היתה דרוכה לקרב. תותחים נגולו. הופעלו מכשירים מיוחדים, אולם דומני, כי השנוי הבלוט ביותר הל באנשים. לבושי הגורות הצלה וחבושי כובעי פלדה, הגיעו הימאים בריצה מן הפינות השונות, כל אחד למקומו. הם באו מקילוף תפוחי־אדמה מצביעת דופן ומן „הפלאגיה“ המש־

משת להשתזפות בשעת הפנאי. טבחים ואפי־סנאים ניצבו ליד תותחים. נגרים ומומחים לעבודות מתכת היו מוכנים להפעיל „כלים“ אנטי־אויריים או לכבות דליקות. דגלים צבעוניים הועלו והורדו. כל דגל יש לו פירוש, כל נס — הוראות לפעולה. נשמעו פקודות. תקתקו „כלים“. הקציין הצעיר, שבארוחת הצהרים האחרונה שימש מטרה לסידרת בדיחות ולא יכול היה להחליץ מן „ההתקפה“ של חבריו, מסר עתה ללא הרף הוראות טלפוניות לכל קצות האניה ולשי־קולו עמד כל כח האש של ספינה זו.

גם מ־„אזעקת“־תמרון זו, ומן הפעולה על כל המסובך והמרכב שבהכנסת אניה הדוממת של התותחים, אפשר היה לעמוד לפעולת קרב, ואפשר היה לעמוד על נקודת המבחן העיקרית של יחידה מלחמתית מעין זו: הקשר.

מ־„אזעקה“ ל־„אזעקה“, מיום ליום, יכולת לראות את התקדמות האנשים וראית כיצד התיאוריה ש„הורבצה“ בהם בחוף, נעשית למשהו ממשי.

מוגע עם השייטת

לפנות בוקר פנינו מערבה בהקיפנו את הקצה הצפוני־מזרחי של קפריסין. ב־2 אחר הצות שונה הכיוון לדרומית־מערבית. ב־8.30 בבוקר, יום א', החל להיווצר „אי־שם בים התיכון“, לא הרחק מאי כרתים, הקשר בין יחידות צי ישראל, ובצהרים הייתי עד למראה מרהיב עין, כאשר מן הצדדים השונים באו והתקבצו הספינות האפרוריות בנקודת המפגש. אחד, ותיק ומנוסה, שאיש לא יחשדהו בלב רגיש וחלש, או סנטימנטליזם (רחמנא ליצלן), עומד לידי ברעיים

משחק „תופשת“ בים התיכון

שתי השיטות מתרחקות שוב מחופי ישראל. השיטת האחת עומדת להגיע עם ציוד ואספקה לישראל. על השיטת השנייה לגלות את השיירה הזו ולתקוף אותה ול- מנוע בעדה מלהתקרב לחוף. שטח „המש- חק“ — ים התיכון. אין אנו, התוקפים, יודעים את מקום ההערכות של ה„יריב“ והם אינם יודעים את נקודת-המוצא שלנו. כאן, חלקו של פיקוד שני הצדדים — הוא המבחן העיקרי כאן.

פגישה עם אניות-מלחמה בריטיות

ביום השבת, נכנסנו, אגב חיפושים אחר שיירת „האויב“, לממלכת האיים. בנמל העיר רודוס נפגשנו עם „חבר למקצוע“, הסיירת הבריטית „פבה“ עגנה במים השקטים של בירת אי שביתת הנשק. הם רצו לדעת מי אנו. קמה התרגשות קלה. „עדיין לא נגמלנו מהרגלי-מחרת“, מצ- טחק אחד הקצינים. המפקד אמר לאחת להודיע, והסיירת הבריטית קיבלה תשובה, בודאי הראשונה מסוג זה: „אניות-מלחמה ישראליות“. גם הם מזדהים מיד. אנו פר- נים לחפש לאורך החוף הטורקי. בינתיים נמסרו עלידי המטה לשני „היריבים“ נקוד- דות ההמצאות ובהתאם לכך שינה כל מפקד- שיטת את הישבויו. אנו פונים דרומה.

פקודות היום של הרמטכ"ל

חיילי צ.ה.ל. ביבשה, באויר ובים! חיל הים של צבא ההגנה לישראל סיים זה עתה סידרת תמרונים שעלו בגדלם וביעילותם על כל התמרונים שבוצעו עד עתה ע"י חיל זה. בבי- צועם הושקע מאמץ גדול ע"י כל אנשי החיל, שעבדו ימים ולילות, במשך זמן רב. אף רבים מאנשי המילואים של חיל-הים השתתפו במשך מספר שבועות בתמרון והשתלבו מחדש בתוך חיי החיל.

ההישגים שתמרוני החיל הפגינו — הן בתרגילי הירי, הן בתרגילי הקרב והן בשיתוף ההדוק ביותר עם חילות היבשה והאויר — מעידים על ההתקד- מות הרבה שחלה בחיל זה.

היום — עם שוב הצי הביתה — יהלוק כל חייל בצ.ה.ל. כבוד ויקר להיילינו אשר בים.

יגאל ירון, רב-אלוף
רמטכ"ל

בבוקר נתגלתה במרחקמה מאתנו צו- לת. נעשה נסיון להתקשר אתה. אך ללא הצלחה. בלילה בחנו שוב באותה הצוללת. הפעם מסרה מיד פרטים על עצמה: „צוללת

בריטית טאלנט הנוסעת לבירות. אגב, אר- תה צוללת המודדת את עומק ים התיכון המזרחי“. התשובה דמתה לזו שמסרנו לסיירת.

ביום שלישי לפנות בוקר „לכדנו“ את השיירה „היריבה“ 76 מילין מזרחית לחיפה, ו- 20 מילין לפני התחום המוסכם. שני „הי- ריבים“ הפכו שוב לגוש אחד העושה דרכו הביתה.

אין כמוכן לבקש להיות מומחה לעניני ים וצי מנסיעה אחת, ולו גם ממושכת. ולא אוכל לומר דבר על הצדדים הטכניים. אך ראיתי את האניוים ואת ציודן, ראיתי והכר- תי את האנשים האחראים לאניות, — הכרתי את הימאים שלנו (ואגב, בין הי- מאים היו גם אנשי מילואים שהתמזגו יפה עם היתר) ונכנסתי במידה מסוימת לעולמם — עולם שהחיים בו אינם קלים כלל וכלל; שיש צורך באהבה מיוחדת לחיים הללו, כדי שאפשר יהיה להיות אותם. גיליתי את האה- בה הזו ומתוך גילוי זה עמדתי על הגרעין של הצי המלחמתי הישראלי.

ומתוך ראיית כל אלה אפשר לחזור ולו- מר את אשר נאמר כבר לפני כן: פנינו לשלום ואין אנו רוצים במלחמה, בקרבות ובשפך דם. אך אם יכפו עלינו מלחמה וקרוב, טוב שידע האויב, כי גם תותחי הצי ידעו לרעום. ועוד איך לרעום ולהלום!

על סיפון אניית-הדגל נראים: הרמטכ"ל, קברניט הספינה ואלוף-יים שלמה שמיר.

עם כנוס הימאים

חיפה. בישיבת הפתיחה נוכחו גם עובדי האניות: „גלילה“, „צפונית“, „יפו“ ו„ארצה“, שעגנו באותו יום בנמל חיפה.

מלואים לדו"ח מפעולות האגודה נמסרו ע"י מ. גולנדסקי. אבא חושי הרצה על מהותה ותפקידיה של ועדת היעילות וד"ר נ. וידרא — על חב' „שהם“. (דבריהם יתפרסמו בחוברת הקרוי בה). דברי ברכה נאמרו ע"י רבי-החובל זאב היים (משרד התח"ב בורה), יוסף אלמוגי (מועצת פועלי חיפה) ורב החובל אל. חודורוב. ברכות בכתב נתקבלו מהועה"פ של ההסתדרות, מהבל ימי לישראל, ממנהלת נמל חיפה ואח'. במעמד זה מסרה מ.פ.ח. לימאים את דגל האגודה.

הימאים בכנוסם — באולם הישיבות, בבית יורדי היים בחיפה.

קוי יסוד לפעילותיה של אגודת הימאים

א. אגודת הימאים היא אגודה מקצועית של הסתדרות העובדיים הכללית והיא מהווה חוליה משולבת בתוך צבור פועלי ארץ ישראל. לאור העקרונות של ההסתדרות, לוחמת האגודה לשפור תנאי העבודה באניות ולהטבת התנאים הסוציאליים של הימאי ומשפחתו. האגודה רואה את עצמה אחראית גם להתפתחות הספנות ולהצלחתה. היא עומדת בתוקף על קיום משמעת באניות ועל אחריות העובדים בעבודתם, תוך דאגה למשק הלאומי (הצבורי והפרטי כאחד) וחתימה מתמדת להתקדמותו.

ב. האגודה רואה את עצמה אחראית גם לרמה המקצועית של הימאים והיא משקיעה מאמצים רבים לקיום קורסים להשתלמות מקצועית — להכשרת נוער-מלואים לצי הסוחר ולצי המלחמתי.

ג. האגודה חותרת ליצור שיטת עבודה יעילה, שלפיה תוכל לטפל ולדאוג לכל חבר בלי יוצא מהכלל. לצורך זה סודרה כרטיסיה לדורשי עבודה, נבחרו ועדי צוות באניות ונקבעה שיטה לבידור תלונות החברים.

ד. האגודה רואה חובה לעצמה לדאוג לכך שהימאי יוכל להתמיד בעבודת היים; דבר אשר יאפשר להשיג רמה מקצועית גבוהה ויהווה יסוד נאמן ליצירת טפוס של ימאי ישראלי. על כן דואגת היא להטבת תנאי העבודה, לתוספת יוקר משפחתית, לשפור תנאי המגורים באניות ולהרחבת התנאים הסוציאליים.

ה. האגודה יודעת, כי אחד מתפקידיה החשובים הוא לעצב את דמותו של הימאי העברי: ימאי בעל כושר מקצועי, עברי בתרבותו, ברמתו המוסרית ובהכרתו הפועלית. ברוח זו מנהלת היא את עבודת ההסברה באספות באניות, בחוזרים וכו'.

בימים כ-א — כ"ד בתמוז ש.ז. נתקיים בבית יורדי היים בחיפה הכנוס השני של הימאים בצי המסחרי הישראלי.

במרכז הדיונים עמדו: נוסף על הענינים הארגוניים, שתי שאלות: חידוש חוזה העבודה עם חב' „שהם“ ודבר הקמתה של ועדת היעילות.

בחברת „שהם“ מרכז הרוב המכריע של הימאים הישראליים. מכאן, שהחווה עם „שהם“ הוא גם הקובע בשביל שאר חברות הספנות.

החווה האחרון עם חב' „שהם“ נחתם בספטמבר 1949 ותקפו — עד לאוגוסט 1950. אז הושגו העלאות במשכורת היסוד ובתוספת היוקר וכן הישגים סוציאליים מסוימים. לקראת חידוש החווה, העלתה האגודה תביעות לשיפור נוסף של התנאים הסוציאליים ולהסדר השעות הנוספות, וכן את הדאגה להבטחת הקביעות בעבודה.

בעיית-יסוד בדיוני הכינוס שמש דבר הקמתה של ועדת היעילות. הוטל על ועד האגודה לעבוד, בשיתוף עם מ.פ.ח. ועם הנהלת „שהם“, תקנון לצרכי עבודתה של הועדה המוצעת ולהפעילה בהקדם.

בדיון על השאלות הארגוניות הובלטו אי-אלה תופעות מדאייגות באניות, בעניני משמעת ועבודה, והוטל על הועד לנהל פעולת הסברה בין החברים ולנקוט באמצעים נגד אלה המפירים את סדרי העבודה התקינים. ועד האגודה נדרש גם להגביר את הפעולה התרבותית בקרב החברים ולהתמיד בקיום מסכות שבורות בבית-יורדי-היים.

בין ההחלטות שנתקבלו בכנוס: דרישה מאת הממשלה ומ„חברת העובדים“ להפנות את כל היבוא והיצוא לאניות הישראליות; תביעה להסדר שירותם הצבאי של יורדי היים בצי הסוחר; תביעה לבטול הגזירה של הקיצוץ במכסת המטבע הנור הניתן לימאים בנמלי חו"ל כחלק ממשכורתם.

בכנוס השתתפו 30 ציר, שייצגו את 811 הימאים מהאניות המפליגות תחת דגל ישראל ואת הימאים מסקצית השיט בנמל

בישיבת הפתיחה — נשיאות הכנוס עמידת דום לזכר הימאים שהלכו מאתנו.

עברית והם אוהבים את הארץ ונושאים שמה בגאון בהופעו-
תיהם בחופי-חוץ-לארץ ובפני התיירים, הנוסעים והעולים
באניות. אנו רוצים בימאים המתקשרים לאנייתם ולחייהם,
ואין הם תלויים מבית, מתרבות ומולדת.

אולם גם בהיות הימאים בחוף, רצוננו הוא, שבית-יורדי-
הים ישמש להם פינה חברתית, שמסביב לה יתרכזו ויחיו
חיים משלהם, אך שונים מאותה השיגרה של „בילוי“ ימאים
בעיר.

לשם כך תארגן האגודה, אחת לשבוע, פגישות ימאים.
בית-יורדי-הים יקושט בצורה אמנותית, שתשקף הווי ימי
והסתדרותי. המזנון יהיה פתוח בערב-הפגישה והמצרכים
יימכרו לימאים בהנחה. מפגשי הימאים השבועיים ישאו אופי
של מסיבות תרבותיות-חברתיות. התכניות תהיינה מגוונות
ותכלולנה שיחה קצרה על נושאים אקטואליים, עניני הים,
בעיות ההסתדרות ונושאים תרבותיים שונים. כל פגישה
תלווה תכנית אמנותית ע"י אמנים מקצועיים — במשחק,
בשירה ובנגינה, ובסיומה — רקודים.

בערבים האלה ייפגשו הימאים עם חברותיהם וחבריהם
— לחילופי-דברים ולבילוי בצותא. על ידי התמדה בפגישות
אלה נעזור לגיבוש-יתר של החברה הימית.

דן / תנאי המגורים באניות

הימאות היא מקצוע מיוחד במינו, שאין להשוותו עם
שום מקצוע אחר ביבשה. פועל בחוף עובד שמונה שעות
ביום ואחרי זה הוא בן-חורין. לא כן הימאי. האניה היא בש-
בילו מקום עבודה וגם בית-מגורים. בה הוא חי, עובד, ובה
הוא נאלץ לבלות גם את הזמן החפשי שלו לאחר שעות הע-
בודה. הוא אינו יכול לבקר בערב בקולנוע, להפגש עם
חברתו וחבריו, או לבלות את השבתות עם משפחתו. הדבר
היחידי שהוא יכול לעשות, היא הקריאה והשינה אחרי העבו-
דה. ויש להדגיש, שרבים הלילות בהם אי אפשר לישון בשל
מזג האויר הרע.

אם נדע לעמוד על משמעות החיים האלה ולהבין במקצת
את התנאים המיוחדים של הימאים נאזין אחרת לטענותיהם
ולדרישותיהם. אז נלמד לדעת, שיש הגזמה לא-מעטה גם
בספורים על הרומנטיקה והקסם שבביקורם בארצות זרות
ועל ה„בילוי“ בהן. העבודה בנמלים רבה יותר מאשר בים,
וה„בילוי“ הוא לפעמים — לא יותר מבקור בקולנוע בניו-
יורק לחזות בסרט, שמזמן ראית אותו בארץ... היוצא מדב-
רינו, שלאחר זמן קצר, אין לך אלא שעמום אחד גדול. ויש
להוסיף ולהסביר ענין זה.

אך הפעם נתעכב על שאלת המגורים והאוכל באניות.
נקודה זו היא אחת החשובות ביותר, אך, לדאבונו, גם המו-
-

צעירה בשנים וקצרה מסורתה של הספנות שלנו. רק
בשנתיים האחרונות, מאז הקמת המדינה, ניכרת התקדמות
בגידולו של הצי המסחרי שלנו, ומאז רבו גם הימאים העב-
רים. ממאתיים ימאים, חלוצים נחשונים, מפוזרים באניות
זרות ובכמה אניות שלנו, הגענו למספר של קרוב לאלף
ימאים תושבי מדינת ישראל.

שונה ומגוון הוא החומר האנושי באניות צי-הסוחר
שלנו: גילים שונים וחברות שונות; יוצאי תנועות לסוגיהן
ומחוסרי כל חינוך תנועתי; יוצאי עדות שונות, עולים חדשים
וילידי הארץ. לכל אחד השכלה שונה וידיעה מקצועית אח-
רת; לכל אחד דרישות משלו וכושר תפיסה וקליטה רוחנית
מיוחדת משלו. מצב זה מעמיד בפני האגודה בעיות רבות
וקשות בקשר לחינוכו ועיצוב דמותו של הימאי העברי.

צרכ יום-יום נוטלים מאתנו לעתים קרובות את האפשרות
לדאוג ליום המחר של האגודה, ואף על פי כן — שומה עלינו
לשקוד על פעולה תרבותית שיטתית בקרב חברינו ועל חינוך
פועלי ימאים. בתקופה זו של המהפכה הישראלית המתחד-
שת, מתפקידה של האגודה לטפח בחבריה את הנאמנות
וההתמכרות לאידיאל הגדול של קבוץ גלויות ובנין עם עובד
בישראל. יש להעמיק בין הימאים הישראלים את ההכרה
היהודית, ככוח רוחני גדול וכמכשיר חשוב להבנת עניני
העולם והענינים הסוציאליים.

לפנינו עומדת גם השאלה של מציגה וגיבוש הצוות —
יוצאי הארצות השונות — לחטיבה שלימה אחת. פרובלימה
זו מחייבת לא רק ארגון מקצועי, כי אם גם אטמוספירה מיר-
חדת. יש צורך ביותר חיים משותפים של חברי האגודה, דבר
הניתן לביצוע במדה רבה באניות, על אף ההבדלים האישיים.
זה תלוי בויתור מסוים מצד כל-אחד-ואחד, לשם שמירת
המסגרת כולה.

מבחינה זו שונה אגודתנו מאגודה מקצועית אחרת.
בפנינו עומדת, נוסף על הדאגה להטבת תנאי העבודה והת-
נאים הסוציאליים, גם הדאגה לעיצוב דמותו הרוחנית היש-
ראלית של הימאי העברי. זאת ועוד. שלא כבכל מקום-
עבודה אחר משמשת האניה בית ימאי, ולרבים — אולי
הבית היחידי, כי אין להם בית על החוף, ואין להם מכרים
וילידיים. עלינו לשוות דמות וצורה נאה לבית — האניה,
לסדריו ולמנהגיו. על ועדי האניות לשקוד על גבושו החברתי
של הצוות. יש לארגן מסיבות ליל שבת לכל אנשי הצוות,
ולכל מחלקה ומחלקה, שתשאנה אופי שונה מבכל יום רגיל.
יש לשוות צביון מיוחד גם לחגים. הועד חייב לדאוג גם לכך
שבאניה תעמוד לרשות הצוות ספרייה קטנה, בעברית ובש-
פות זרות. ובמדת האפשרות יש לפתח את השירה בצותא,
דבר המפותח כל כך אצל עמי הים התיכון.

בקיצור: אנו זקוקים לימאים האוהבים את מלאכתם, לצ-
וות מלוכד ומומשע היודע את תפקידו, לימאים ששפתם

כוח האדם בספנות הישראלית

811 ימאים יהודים ו-141 ימאים זרים עובדים כיום בצי המסחרי הישראלי. במקומות דלקמן:

זרים	ישראלים	
115	720	ב־17 אניות של חברת „שהם”
13	66	ב־2 אניות של חברת „דיונגוף”
—	25	בספינות ובעבודות ים שונות

החלוקה לפי המחלקות באניות

זרים	ישראלים	
47	263	עובדי מחלקת הספון
3	22	עובדי מחלקת האלחוט
63	212	עובדי מחלקת המכונה
15	314	עובדי מחלקת המשק
128	811	ס״ה

(המשך בעמוד 11)

בזבזו בחמרים ובכלים. המאמץ שלנו יצליח וישא פרי, אם יהיה מלווה בדאגה לתנאי-עבודה מתאימים ואם נהיה בטוחים שמאמץ זה לא יבוזבז במקום אחר. מתפקידה של ועדת היעילות יהיה לפקח על כך.

ואלה תפקידיה ודרכי עבודתה של ועדת היעילות בנוסחו של יוסף אלמוגי, מזכיר מ.פ. היפה:

א. חברי ועדת היעילות נבחרים מבין העובדים במפעל — בעלי מקצוע ויודעי עבודה, המבינים בארגון ובשיטות העבודה.

ב. ועדת היעילות מורכבת על יסוד פאריטאטי: מחצית החברים נבחרים על ידי העובדים ומחציתם על ידי ההנהלה.

ג. כל מחלקה, כגון מחלקת הספון, המכונה והמשק, יש לה נציג בוועדה.

ד. חברי ועדת היעילות מקבלים את התמורה בעד השתתפותם בישיבות.

ה. הנהלת המפעל מביאה בפני ועדת-היעילות סקירות כלליות על מצב המפעל, סיכוייו, הקשיים שנתקלים בהם בהשגת מכונות, קניות חדשות של ציוד ואניות, בדיקת הקלף-קולציה, קביעת גובה המחירים וכו'.

בישיבות הרגילות של הוועדה (אחת לשבועיים) מובאות סקירות על כל ענף או מחלקה לחדר.

בירור יסודי, של שאלות ענף או מחלקה מסוימת, נעשה בוועדת משנה מצומצמת מתאימה, החוקרת בשאלה ונכנסת בעובדי-הקורה ומביאה את מסקנותיה בפני מליאת הוועדה.

ו. הוועדה דואגת גם לבריאות העובדים והיא נוקטת בכל האמצעים — למניעת תאונות בעבודה, להבטחת המצב ההיגייני והסניטרי, ולתנאי מגורים מתאימים באניות.

נחת ביותר. מטפלים בה במידה קטנה, או במידה בלתי-מספיקה. דבר זה פוגם בפריון העבודה ובמצב הרוח הכללי של האניה. פועל ביבשה יכול לשכור לו חדר כרצונו, לגור בו בעצמו או עם חבר אחד או שנים. הוא יכול ללכת למסעדה זו או אחרת. לא כן באניה. המגורים באניה מסודרים לפי דרגות: קצינים בחדרים נפרדים, וכל יתר הימאים מחולקים — ארבעה לחדר. החדרים אינם מתאימים אף פעם לארבעה אנשים והם מספיקים רק לשינה ולהחזקת כמות של בגדים.

גם חדרי האוכל קטנים ובלתי מותאמים למטרתם. חברות האניות נזכרות רק לאחרונה, לאחר כל הסדורים, שקיים גם צוות באניה, נוסף על הנוסעים ועל המטען, ושיש לדאוג גם לעובדים. בתנאים כאלה אין איש משתוקק לחיות זמן ממושך באניה וזוהי אולי הסיבה, שחלק מהימאים רוצה לברוח מהשירות בצי.

בכל הארצות באו לידי הכרה שענין זה הוא הגורם העיקרי לאי-שביעות-רצונם של העובדים. אפילו באנגליה משתדלים, ע"י חוקים מתאימים, להיטיב את המצב. שם בונים כבר אניות עם תאים ל-2 אנשים ואף — עם תא לאיש אחד. אצלנו אין זה אקטואלי לפי שעה, אבל מוכרחים להגיע לשיפורים בכיוון זה, ואפשר לעשות הרבה. החדרים צריכים להיות מסודרים יפה ובטעם. צריך לספק מרבדים, וילונות, ארונות ומגירות, כדי לאפשר לכל איש לסדר לו, במידת היכולת, פינה משלו. יש לדאוג לתמונות מתאימות בחדרים ובחדרי האוכל. צריך לסדר אולמי מרגוע עם רדיו, משחקים, קולנוע וספריה ראויה לשמה. האוכל באניות מוכרת להיות טוב ורב-גוני ובכמות מספקת. אין לחסוך באוכל, כי דבר זה מתנקם קשה. ההשקעות בשפור תנאי החיים משתלמות בהחלט.

אם תהיה הרגשה של דאגה למצבו של הימאי, הוא ידע להעריך זאת. האניות תהיינה מה שקוראים „אניות מאוש-רות”. כל מי שיבחר במקצוע הים ידע שזה מקצוע קשה; בלתי נוח ומיוחד במינו, אבל — שתמורת כל החסרונות נותנים לו את הנוחיות האפשרית בתנאי מקום עבודתו.

ועדת יעילות — לשם מה?

מ. גולנדסקי, מזכירה של אגודת הימאים, כותב בנושא זה בהוברת מס' 2 של „הימאי הישראלי”:

הדאגה לרמת חיים הוגנת ולהבטחת עתידו של הימאי ומשפחתו מצד אחד והדאגה לרנטביליות של הספנות מצד שני, מחייבות את הקמתה של ועדת היעילות בספנות.

יש לנו די ימאים מוכשרים, נאמנים ובעלי נסיון, שיוכלו לשמש יועצים לחברה, בלי שתזדקק למומחים זרים. היעילות בעבודה היא ענינם של כלל הימאים. עלינו להעלות את הרמה המקצועית שלנו, לשפר את ארגון העבודה, למנוע

החלוקה לפי המקצועות

באניות „דיזנגוף“			באניות חב' „שהם“			ה ד ר ג ה	
ס"ה	זרים	ישראלים	ס"ה	זרים	ישראלים		
2	1	1	17	4	13	. . .	רבי חובלים
7	5	2	43	5	38	. . .	קציני ספון
2	—	2	15	7	8	. . .	רבי מלחים
2	—	2	11	3	8	. . .	נגרים
11	2	9	89	19	70	. . .	מלחים מושלמים
8	—	8	51	—	51	. . .	מלחים רגילים
3	—	3	13	1	12	. . .	נערי ספון
			16	—	(*16)	. . .	מתלמידים
2	1	1	23	2	21	. . .	אלחוטאים
2	2	—	17	13	4	. . .	מהנדסיים ראשיים
7	2	5	61	25	36	. . .	מהנדסיים
1	—	1	7	1	6	. . .	חשמלאים
			4	—	4	. . .	שרברבים
			4	1	3	. . .	מסגרים
2	—	2	13	2	11	. . .	רבי משמנים
5	—	5	43	5	38	. . .	משמנים
7	—	7	52	8	44	. . .	מסיקים
			5	2	3	. . .	מכוננים
4	—	4	17	2	15	. . .	מסיקים יומיים
			*19	—	(*19)	. . .	מתלמידים
			5	—	5	. . .	מנהלי משק
2	—	2	13	—	13	. . .	מלצרים ראשיים
5	—	5	157	6	151	. . .	מלצרים
			7	—	7	. . .	פקידים
			9	—	9	. . .	מחסנאים
			5	—	5	. . .	מוזגי משקאות
3	—	3	46	7	39	. . .	טבחים
			9	—	9	. . .	אופים
			4	—	4	. . .	קצבים
4	—	4	41	2	39	. . .	עובדי מטבח
			5	—	5	. . .	רופאים
			5	—	5	. . .	אחיות
			5	—	5	. . .	חובשות ומטפלות
			4	—	4	. . .	משגיחי דת
79	13	66	835	115	720	ס"ה	

(* תלמידי כיה"ס הימי וחניכי האגודות הימיות וגדנ"ע.

ד. אבי-אבירם, בית-ספר ימי שט" בא מאמריקה

במסעה השנתי למשך שלשה חדשים הגיעה „אמפייר סטייט“, אנית-האימונים של בית-הספר הימי במדינת ניו-יורק, לחיפה. 320 תלמידים הגיעו וביניהם כ-60 יהודים. האניה שהתה בחיפה 6 ימים, מה-13 ביולי ש.ז. ועד ל-19 בו.

א/א

א/א — אלה ראשי תיבות. כותב הטורים האלה חידשם לצורך העניין. א/א — הרי זה „אנית-אימונים“. באנגלית נקראת האניה: ט. ס. אמפייר סטייט, וט. ס. פירושו „טריי-נינג שיפ“, כלומר — אנית אימונים. יש להניח, כי זוהי הפעם הראשונה שבנמל חיפה עוגנת אניה בציון זה.

„אמפייר סטייט“, בת 6.000 טונות, היא אחת מ-88 אניות, שנבנו בארצות-הברית בימי מלחמת-העולם השניה. האניה נבנתה בשנת 1944 ולהפלגת הבכורה שלה יצאה באותה שנה ב-9 בדצמבר. תפקידה או היה לשרת את הצי במבצעי מלחמה אִמְפִּיבִּיִּים: עליה מהים ליבשה, ומכיון שנבנתה למטרה זו במחשבה תחילה, הרי שעמקה במים הוא קטן באופן יחסי והיא יכולה להתקרב גם לחופים, שהמים על ידם רדודים.

בארצות-הברית קיימים חמשה בתי-ספר ימיים. מדי שנה בשנה מסיימים בהם את חוק למודיהם 500 בוגרים, המוכשרים להיות קציני-שיט או קציני-מכונה בדרגה ג', ולצורך זה עליהם לעמוד בבחינות. התלמידים שבקרו זה מקרוב בישראל, הם מביה"ס של מדינת ניו-יורק, המסונף לאוניברסיטה ושמו: New-York State Maritime College. אנית-אימונים יש רק למדינת ניו-יורק, לדברי רבי-החובל שלה, לא הצליחו בתי-הספר האחרים להחזיק באניות והחזירון לצי המלחמתי, שממנו קיבלו אותן בהשאלה.

ביה"ס של מדינת ניו-יורק הוא אחד משני בתי-הספר החשובים ביותר לצי-המסחר בארצות הברית. מוסד שני לו בחשיבות היא האקדמיה הפדראלית בקינגסטון ובה כ-1500 תלמידים, אלא שזו צעירה בהרבה וחסרת-מסורת. ביה"ס במדינת ניו-יורק קיים 75 שנה ואנית-האימונים היא אחד מנכסיו היקרים.

רבי-חובלה של האניה אלפרד אוליבט, בן 50, הוא עצמו חניך ביה"ס הימי במדינת ניו-יורק וב-13 השנים האחרונות הוא עומד בראשו. את חיפה הכניס לתכנית ההפלגה, אף כי האריך בשל כך את הדרך ב-2.400 מילין; תכניתו כללה תחילה רק נמלים מספר בקצהו המערבי של היס-התיכון. בפעם האחרונה בקרה „אמפייר-סטייט“ בים התיכון לפני 4 שנים, ואז לא הגיעה לחיפה.

באנית-האימונים יש מכונות ומכשירים מטיפוסים שונים ולתלמידים ניתנת האפשרות להכיר „מוזאיקה של מתקנים“ — מציין ד"ר ג. אהרונג, מנהל בית-הספר הימי בחיפה, בשיחתי אתו.

„אמפייר סטייט“, אנית האימונים של ביה"ס הימי במדינת ניו-יורק

מסע פביב כדור הארץ

תלמידי בית-הספר הימי באמריקה עורכים בארבע שנות-לימודיהם 3 מסעות לפי התכנית הבאה: אחד — לדרום אמריקה, שני — לצפון אירופה, שלישי — לים התיכון. כל בוגר, גומר בית-הספר, רואה, איפוא, בתקופת למודיו עולם ומלואו.

ואכן, זוהי גם, בין השאר, מטרת הסיורים: לאפשר לחניכי כים הכרת אנשים וארצות. שלשת הסיורים מביאים אותם לנמלים שונים ב-20 מדינות ובכל אחד מהם שוהה האניה ששה ימים. תוך כדי נסיעה בארצות ימים לומדים החניכים לבצע פעולות על אחריותם הם, בהדרכה מינימלית מצד מוריהם.

בארצות, בהן הם מבקרים, מתקבלים אנשי „אמפייר סטייט“ בעיקר על-ידי נציגי ארצות-הברית במדינה, המודינים מינים לקבלת-הפנים גם מאנשי המקום. ואולם במדינת ישראל היתה קבלת-פנים רשמית מטעם המדינה והאוכלוסיה. מה גרם לכך: הסברת-פנים מצד מדינה צעירה? תכונותיה של ארץ-תיירות? החיבה לימאות? — כנראה, משהו מזה וגם מזה!

לקבלת פני האורחים הוקמה כאן על-ידי משרד החוץ ועדת הארחה, בהשתתפות גורמים ממשלתיים וציבוריים: משרד החוץ, חיל הים, עיריית חיפה, הנהלת הנמל, חבל ימי לישראל, הליגה ישראל-אמריקה, בית הספר הימי וחברות הספנות הישראליות.

האורחים ביקרו בהתאם לתכנית בחיפה, בתל-אביב, בירושלים, בנצרת ובקיבוצים. בחיפה נערכו בשבילם מסיבות — בעיריה, בבית יורדי-הים ובבית-הספר הימי, ומטעם חיל הים — במלון „מגידו“. רבים מפרחי-הקצינים הוזמנו להתארח בבתי פרטיים בעיר. ועדת ההארחה רשמה את ביה"ס בספר-הזהב של הקרן הקיימת. העדה הנוצרית בחיפה העניקה לרבי-החובל „אות הצטיינות של הגליל“, שנמסר לו על-ידי הבישוף ג'ורג' חכים. במסיבות קבלת-הפנים השתתף גם ציר ארצות-הברית, פרופ' ג'יימס מקדונלד.

בקורסים הגבוהים את חבריהם הצעירים מהם. פעולת המורים אינה אלא פיקוח והתערבות בשעת צורך דחוף. החופש הוא — חודש לשנה.

פרחי הקצינים האמריקאים בבקורם במנל חיפה

מהערותיו של „אורה לשעה“

בסיוור עתונאים, שנערך ב„אמפייר סטייט“ לפני צאתה ממנל חיפה, סיפר רב־החובל אלפרד אוליבט על האניה ועל התרשמותו מהביקור במדינת ישראל.

בין השאר אמר, כי קבלת־הפנים כאן — בכל ששת הימים שבילו בישראל — היתה נאה יותר מכל הארצות, בהן ביקרו. — כשאמרתי דברים אלה בפעם הראשונה בקבלת־הפנים באולם עיריית חיפה — אמר רב־החובל — נשאל אחד התלמידים, שהיה באולם: האם דברים אלה אומר רב־החובל בכל נמל, שבו אתם מבקרים? ... אדגיש, איפוא, שלא בכל נמל אני אומר כך ואין זה רק לתפארת המליצה. יש ברצון־נו לבקר שוב בחיפה בסיוורנו הבא בים התיכון.

רב־החובל, המבקר לראשונה בארץ, ציין, כי ספורי התנ"ך לובשים כאן תוכן חדש, וטוב הוא מראה־עיניים להבנתם, הוא גם התרשם מאד מהדינאמיקה והמרץ המפעמים את התושבים, בוני המדינה הצעירה.

חיפה היא, לדעתו, אחד הנמלים הטובים בים התיכון, ועוד לפני ששמע על תכניות הרחבת הנמל, אמר, כי את הרחבתו יש לכוון לצד מזרח. והקמת מספנה לתיקון אניות תהיה גורם חשוב להתפתחותו.

ולהפתעת העתונאים אמר רב־החובל האמריקני דברי־שבח בלתי־רגילים על הנמל. ארגון העבודה בו הוא, לדעתו, מצויין ואין כמעט צורך בשכלולים ותיקונים בו (רק את הסווארות לא ראה). תיקון־מה הציע בכל־זאת: הקמת

במכתב אל יו"ר ועדת ההארכה, מר מ. הינדס, הודה רב־החובל בעד „קבלת הפנים הנאה ביותר, שהוא זכה לה במשך כל 31 השנים, שבהן הוא קשור לבית־הספר“.

מצא מין את מינו

היתה זרות־מה בין תלמידי בית־הספר הימי בניו־יורק לבין תלמידי כיתות ב' וג' בבית־הספר הימי בחיפה בשעת פגישתם בפנימיית המוסד, ולא רק בגלל השוני הלאומי שבניהם. גרם לכך גם ההבדל בגיל: המתחילים בבית־הספר הימי בחיפה הם גומרי בית־הספר העממי ואילו האמריקנים הם בוגרי בית־הספר תיכון, והרי זה הפרש ב־4 שנים. תלמידינו כאן הם בני 18 בערך בסיום למודיהם ואילו בניו־יורק מתחילים רק באותו גיל.

ובכל־זאת ניתן לומר, כי עד מהרה מצא מין את מינו. היתה חיוניות רבה בשיחות, שנתפתחו בין האורחים והמארחים על רקע מקצועי, ונפלה המחיצה. אגב, ה„צברים“ הצעירים הפתיעו את האורחים, הגדולים מהם, בידיעותיהם ובבקיאותם. נקשרו קשרי־ידדות וה„צברים“ — למקצוע — נדברו להיפגש בימים וביבשות —

ומן השיחות נתברר, כי בית־הספר בניו־יורק שונה בהרבה מהמוסד שבחיפה, אף כי גם בו קיימות, כמו אצלנו, שתי מחלקות לשיט ולמכונאות ימית. בית־הספר בניו־יורק הוא מוסד גבוה, בעל רמה אוניברסיטאית ותלמידיו חייבים בבחינות־כניסה במתמטיקה, פיסיקה וכימיה; כן נבדקים הם בדיקה גופנית רצינית.

התלמידים שם הם ממבחר הנוער. עד לאלף בערך מגיע מספר המועמדים המגישים בקשות להתקבל, אולם רק 150 מתקבלים. הטירונים נפגשים גם לראיון עם כל ראש־מחלקה ובשיחות אלו מתברר אם המועמד מתאים מבחינה אישית. זאת ועוד: הדרישות הקפדניות (בלימודים, בנימוסים, במשמעת) גורמות לכך, שמ־150 התלמידים נשארים עד סוף הלימודים רק כ־75. לא כולם יכולים לעמוד בדרישות החמורות, ובכלל זה גם בביצוע עבודות קשות. יוצא, איפוא, כי לאחר הברירות המרובות בוגרי המוסד הם עירית־שבעידית.

ואולם מבחינת התנאים הכלכליים — מי ידמה ומי ישווה לבית־הספר באמריקה העשירה? לא זה בלבד שהתלמידים אינם משלמים שכר־לימוד, אלא שכל אחד מהם מקבל מהממשלה המרכזית בואשינגטון אלף דולר לשנה ומההספר הוא משלם 500 דולר בעד האכסון בפנימיה. בית־הספר עולה למדינת ניו־יורק כמיליון דולר לשנה והוא כמעט התקציב כולו.

— וסדר הלימודים? — 8 חדשים בשנה נמשכים הלימודים בתוך כתלי המוסד — שיעורים תיאורטיים ולימוד במעבודות, ולמשך 3 חדשים בשנה מפליגים התלמידים באנית־האימונים. כל העבודות, לרבות בלתי־מקצועיות, נעשות באניה על־ידי פרחי־הקצינים, ובשעת ההפלגות מדריכים התלמידים

הנוכל להמשיך כך? האם תוכלנה האגודות להמשיך בחייהן התקינים, אם לא יעמדו לרשותם מדריכים בעלי נסיון?

לפני זמן מה נעשה נסיון למצוא פתרון לדאגה זו בשיחות שבין משרד הבטחון לבין הנהלת המוסד להדרכה, אך משום-מה לא הוצא לפועל ההסכם, שלא היו עליו מערערין — מכל-מקום בנקודות העיקריות — משום צד.

נוכח המצב הקיים, יש מי ששואל את עצמו לא פעם: ואולי לקפל את דגלן של האגודות ההתנדבותיות? אם אין המדינה מחייבת את המשך קיומן, על מה יעמלו לשוא.

אינני עם אלה הסבורים כך ואין גם להצדיק, לדעתי, את המצב שנוצר באגודות.

כושר יכלתה של כל אגודה, ואולי גם זכות קיומה, נבחנים בכוחות הטמונים בקרבה ובאפשרותה להשתלט על עצמה מבחינה ארגונית. בזאת מותנים גם בעצם חייה ואפיינה המיוחדים וכן פעילותה המקצועית. גם בעבודתנו ישנן תקופות של גיאומטריה ושפל ואם קשתה עלינו עתה במיוחד בעיית המדריכים, עלינו למצוא די כוחות בקרבנו כדי להתגבר על קושי זה.

חולשתן של האגודות ודוקא בתקופת-המעבר, היא בעוכרינו. יתכן, שגם המוסד להדרכה, שמתפקידו לדרבן את האגודות לפעילות יום-יומית ערה, לא עשה את כל אשר ביכלתו. אך המשבר באגודות שונה בכל אחת מהן. מכאן, שכל אחת מהן מוכרחה לבחון את דרכה היא ולמצא פתרון לבעיה מתוך יומה ודאגה מתמדת ופעילות בלתי-פוסקת — מבפנים. גורמי-חוץ חייבים, כמובן, להושיט להן את כל העזרה האפשרית בשעת משבר זו, שהיא זמנית וחולפת.

ואל נסיח את דאגתנו גם מעניינים אחרים. עלינו להכניס שנויים בתכנית האימונים של האגודות ולהתאימה למסגרות החדשות שנוצרו עם הקמת צי-ישראל. יש להרחיב את הפעולה בהכשרה באניות, שהוחל בה בהצלחה באניות "שהם" ואף לאמן את חניכינו בספינות דיג, ויש לדאוג בהתמדה לציוד. ובענין המדריכים, — אנו חייבים בפעולה מתואמת דחופה, מתוך דיון-דברים עם משרד הבטחון.

מחנות הקיץ

שנה-שנה אנו מרכזים, באחד מחדשי הקיץ, את חברי האגודות מדרגא ב' וא' למחנה ארצי אחד, תוך מגמה לסכם את שנת העבודה, לתאם את שיטות ההדרכה המקובלות באגודות ולשוות להן דפוסיים אחידים ככל האפשר. במחנות אלו אנו נוהגים לכנס את חברי האגודות מכל הארץ לתקופת אימון של 21 יום בערך, הכוללת הפלגות לאורך החוף, עבודות משק, תיקון סירות וסיכום החומר העיוני.

לא ניתן לנו השנה, בשל מצב הבריאות בארץ, לקיים מחנה ארצי אחד. הפעם נאלצנו להסתפק במחנות מקומיים, נפרדים לכל אגודה ואגודה — באישורו ובתמיכתו של המוסד להדרכה — במקום מגוריה. ואף כי אין כל תקווה להגיע במחנות אלו לאותה רמת-אימונים והפעולות המושגת במחנה מרכזי, עתידים אנו להפיק מפעולה זו תועלת מרובה.

כבר בשנה שעברה עמדנו על הצורך בהכשרת מדריכים בקורסים "ביתיים" ממושכים, נוסף על המחנות המרכזיים. רצינו בדרך זו לפתור, ולו במעט, את שאלת

ימי הקיץ הם "העונה הבודדת" באגודות הימיות. החופש הגדול מניח לחברים להרבות באימונים והים, הנוח בתקופת שנה זו, מאפשר פעילות נרחבת. מכאן שבעיות הדרכה שונות עולות בעונה זו שוב לדיון ולבירור. טוב יעשו מדריכי האגודות והחברים הוותיקים שבהן, אם יחוו אף הם את דעתם מעל במת ירחוננו בשאלות עקרוניות ובעניינים אקטואליים שוטפים.

מה יהא על האגודות?

האגודות הימיות מהוות את המסגרת הארגונית לפעולות ההדרכה; רוצה לומר, שכל הפעולה הימית בנוער מבוצעת ע"י הארגונים הקיימים — הפועל, זבולון, צופי-ים ואליצור — הפועלים בשורות המוסד המרכזי להדרכה ימית של החבל הימי לישראל. מסגרת נוספת לפעולה זו משמש הגדנ"ע הימי.

בשנתיים האחרונות נתקלנו בעבודתנו באגודות בבעיות רציניות וקשות, שלא ידענו כמותן במשך כל שנות קיומן; וקשה מכולן — בעיית "כוח-האדם".

האגודות הימיות, וה"פועל" בראשן, היוו את בית היוצר לימאי עליה ב' ובוכות זה קבלו הנחות אפשריות בגיוס חבריהן וריתוקם לעבודת ההדרכה (במסגרת ההגנה). עם הקמת מסגרת צה"ל נשתנה המצב לחלוטין. האגודות רוקנו ממש מחבריהן הבוגרים וניטל מהן משום-כך להתקדם ולגדול. המדינה הקימה כלים חדשים ונכבדים ביותר — את חיל-הים, את הגדנ"ע — וכל תשומת לבה וכל דאגתה נתונות לעזרה להם. מתקבל לא פעם הרושם, שהגופים הצבוריים המתנדבים (ובכלל אלה גם האגודות הימיות) הם בבחינת "הכושי שעשה את שלו".

היו ימים, ולא רחוקים הם מאתנו, כשכל אגודה ואגודה הייתה מנגדת את עתידה בכוחותיה היא: בכושר מדריכיה, בהתלהבות חבריה, במאמציה הארגוניים. כיום — לא אלה הם הקובעים עוד. יש מישו מחוצה להן הגורר לחיים או למוות, וברצותו מרחיב וברצותו מקצר. העניינים מתחילים להתפתח כך, שיש לשאול: "מה היא דעתו של מפקד חיל-הים על ההכשרה הימית בנוער ומה יחסו של מפקד גדנ"ע לאגודות הימיות" ובהתאם לכך ישוחררו או לא ישוחררו חברים לתפקידי הדרכה.

זוהי תקלה רצינית ביותר בעבודתנו. אם גזירה ופקודה כאן, הרי שלמעשה תם הוכוח על הצורך בפעילות ובהיחלצות מחוץ למסגרת ממלכתית.

מצופי-אורות מחוץ לשטח שוברי-הגלים, כדי לכוון בעזרת אורות צבעוניים את כניסת האניות אל הנמל בלילות, תאורה דומה ישנה בנמל חיפה, אולם רק בין שוברי-הגלים. לא רבות אמנם האניות הנכנסות בלילות, אולם במקרים מסויימים — בלילות סערה, למשל — דבר זה חשוב ביותר. רבי-החובל התפלא לשמוע מפי אנשי חיל הים, כי המחסור במצופי-האורות מחוץ לשטח שוברי-הגלים לא הפריע לאנשי ההעפלה לעשות את מלאכתם באישון-לילה —

עיתרי רשמים עזבו אנשי "אמפייר סטייט" את ישראל, בה הופתעו באכסון נאה ובהסברת-פנים בלתי שכיחה. רשמיים מהארץ הישנה-החדשה יהיו ודאי נושא לשיחותיהם במשך ימים רבים.

המדריכים ולאפשר לחברים מדרגא א' שהיא הגבוהה בדרגות, לשאת בעול ההדרכה ולהבטיח עבודה סדירה באגודות בכל חדשי השנה. רבים היו אז בתוכנו שטענו נגד קיום קורסים ביתיים. מהם שהטילו ספק ביעילותם, מאחר שהחומר העיוני הניתן בהם לחברים רב מדי, שלא בפרופורציה מתאימה לעבודה המעשית; מהם — שכפרו בתוצאותיה הרציניות של פעולה זו, בשל העדר מסגרת המחנה לה, המוסיפה — לכל הדעות — הרבה מאד לכושר הלימוד של החניכים.

קשה לקבוע מראש, באיזו מדה צודקים המפקקים והחוששים. רק הנסיון יוכל להוכיח לנו זאת. החלטנו השנה לקיים את המחנות ה"ביתיים", מאחר שנימוק אחד חשוב נוסף על כל שאר הנימוקים של המחייבים, והוא — חוסר ברירה. לא רצינו לוותר על האימונים בעונה זו והמחנות המקומיים היו, אם להגיד כך, "הרע במיעוטו". מובן מאליו, שרק במאמצים רבים ומתוך מסירות ואחריות מלאה של המדריכים והחברים תוכתר פעולה זו בהצלחה.

ההדרכה בבתי הספר

כאלף נערים ונערות קבלו, בשנת הלימודים האחרונה, את אימונם בימאות במסגרת פעולתנו בבתי-הספר העממיים. זוהי הצלחה לא מעטה, אך נדמה לי שאפשר לעשות בה יותר.

אמנם כן, גם פרשה זו טעונה בעיות מבעיות שונות, שיש לטפל בהן, אך אחת מהן — טוב שנקדים ככל האפשר ונפתרנה. כוונתי — לקביעת מקומה של ההדרכה הימית במסגרת הלימודים בבית-הספר, מתוך הסכם עם אגף החנוך. אין אגף החנוך "כופה" עתה, כידוע, על הנהלות בתי-הספר את השעורים בימאות. הוא רק ממליץ על הפעולה הזאת, שהחבל הימי לישראל שוקד על ביצועה. ומאחר שאין החובה על התלמידים לשתף עצמם בשעורי הימאות, הרי שהפעולה היא בגדר של "התנדבות".

דבר זה יוצר קושי רציני. המצוי אצל ילדי בית-הספר ימצא אצלם שני סוגי מתנדבים: החרוצים שביניהם מוכנים להטיל על עצמם מרצון מעמסה על גבי מעמסה (ובכלל זה גם את השעורים בימאות) ואילו העצלים מוצאים בעבודות ההתנדבות הזדמנות טובה לפרוק מעליהם את העול, אם הוא רק נראה להם להיות קשה או פחות מענין.

הימאות אינה יכולה להיות נושא לבחירתם החפשית, כי עלינו להבהיר לעצמנו תחלה פעולה זו לשם מה היא באה. אם אמנם בלוי זמן בלבד יש בה, כי אז יצדקו האומרים, שעיסוק זה, הגוזל מהנער והנערה לא מעט מזמנם, הפסדו גדול משכרו. אך הן כולנו יודעים, שלא זאת היא מגמת פעולתנו. הנוער הלימוד מהווה מקור נכבד ביותר לעתודות, שעלינו להבטיחם למפעלנו הימי הגדל ואין ביה"ס רשאי לעמוד מנגד, מבלי לשתף את עצמו בהקמת חיל-המלואים הדרוש לנו.

ואולי כדאי גם להשמיע, ודוקא באזני המחנכים והמורים, כי שעורי הימאות למתחילים הם מסגרת אידיאלית למשמעת ולהכרת כוחו העצמי של הפרט במסגרת קבוצתית. הנה החתירה, למשל: הרי זה נסיון רבי-ערך להגיע למטרה מסוימת בכוחו של כלל ממושמע, החותר למחזור-הפצו. על מכשיר כזה — לפיתוח המשמעת, האומץ והכושר הגופני — אין המחנכים שלנו רשאים לוותר.

אם נראה את הדברים כך, תהיה פעולתנו בקרב תלמידי בתי-הספר רק השלמה נאה לכל שאר הפעולות של המורים והם רק ישמחו לעשותה אתנו.

לאחר כמה שנות פעולה, נראה לי, כי רשאים אנו לפתוח במו"מ עם אגף-החנוך על הכללת הימאות בתכנית הלימודים בבית-הספר ולהפוך את ההתנדבות לחובה. ע"י כך נוכל להתקדם בהרבה בעבודתנו ובהישגינו.

ויש גם קשיים אחרים בתחום פעולה זה, שאין להתעלם מהם. בראש וראשונה — המחסור במדריכים. ההדרכה לתלמידים ניתנת, כידוע, ע"י מדריכי האגודות, שהמוסד להדרכה אחראי למשכורתם. הוא גם הקובע, תוך התייעצות עם הפקוח על החנוך הגופני, את תכנית האימונים. לא קל למצא את המדריכים המתאימים. יש לשקוד על הכשרתם המיוחדת של אלה, העוסקים כבר בפעולה זו, ויש להכשיר מדריכים נוספים. ויתכן, כי הגיעה כבר השעה לרתק את המדריכים הפועלים עם התלמידים, לשנים מספר לפחות, כדי להבטיח לפעולה זו רמה נאה.

ויש לבחון מפעם בפעם גם את התכנית ההסברתית, המקצועית והכללית, הניתנת לתלמידים במסגרת הנדונה, ויש ליצור את ה"כלים" לפעולה.

אף אלה קשיים לא קטנים והדאגה להם לא מעטה. אך בפתרון בעיית היסוד פתח נרחב למדי גם לפתרון כל אלה.

בשרות הקהל משנת 1903

מזה ארבעים ושבע שנה קשור הבנק קשר אמיץ לישוב העברי על כל שדרותיו. הוא שוקד לסייע בידי ענפי המשק השונים ולתמוך בכל יזמה מועילה בארץ.

בנק אנגלו-פלשתינה בע"מ

הארוכות וסוסייהם הבריאים עם המצלות בצואריהם. אנשי הקבוצה הזאת, בראשותם של יצחק בלול ויהודה רזון, בחורים כארזים, הפגינו כוח בלתי רגיל והם הם שהרימו את קרנם של העובדים היהודים בעיני הערבים, שחשבו עד אז ל"לא יוצלח"ים. קבוצה זו הצטיינה ברמה מקצועית גבוהה בסבלות ועגלונות. הם עבדו בשיטות חדשות בהרמת משאות, שהערבים לא ידעו עד אז ועבודתם היתה לשיחת היום של השלטונות והשכנים.

בשנים 1925/6 בוצע הנסיון הרציני ביותר בדיג במימי הארץ בתקופה ההיא, והפעם — בעכו. הורכבה קבוצה מדייגים ותיקים מסלוניקי, שמלאכתם ומלאכת אבות אבותיהם היתה בים ופרנסתם על הדיג. הם התארגנו על יסודות קואופרטיביים, כפי שזה היה מקובל אצלם מדורות.

עכו היתה אז עיר ערבית טהורה, אך דייגים אלה ומשפחותיהם שהתיישבו בה, והם מיעוט כמובן, הטילו את מוראם על כל תושביה, בכוחם ובמרצם הרב. זהו אגב שהניח להם את האפשרות לחיות בתוך ים-הערבים.

סלוניקאים מומחים — משרתים נאמנה את נמל ת"א

אך כל הפעולות שהזכרתי לא היו אלא נסיונות לזמנים קצרים. קשה היה לבני סלוניקי להכות, בימים אלה, שרשים רציניים בעבודות הים, כי העורף היה חלש. והסביבה היתה עוינת ועזרה — אין, אך הזרע שנזרע לא הלך לאבוד.

בשנים 1930/32 הגיעו לארץ המעונות היהודיות הראשונות מסלוניקי, ביזמתם של משה רפאל ואביו, בני-משפחת רפאל עסקו בנמל חיפה בהעברת הסחורות מהאניות ובמכירת מיצרכי מזון לאניות העוגנות בו. הצטרפו אליהם האחים צרפתי, משפחה בעלת ותק של דורות בעבודות-ים ובעלי סירות. חוג זה גדל עד מהרה, כשרבים וכן טובים עלו מסלוניקי בעזרת המוסדות, לאחר שליחותו החשובה של אבא חושי. היו ביניהם בעלי מקצועות שונים: סווארים, משיטי-סירות, סבלים, עגלונים ואפילו מומחים לתיקוני סירות. גם כאן, כבנמל יפו, זכו הסלוניקאים לכבוד בעיני יהודים ולא יהודים, אף כי מספרם היה מצער בין הערבים המרובים שבסביבתם. כושרם הרב, מרצם ושיטותיהם עמדו להם. על כן גם מסרו השלטונות לידיהם את העבודות המסובכות והרציניות ביותר. סבל לא היה חסר להם גם אז. הערבים גרמו להם צרות צרורות. לא פעם ניתקו להם את הסירות שנקשרו

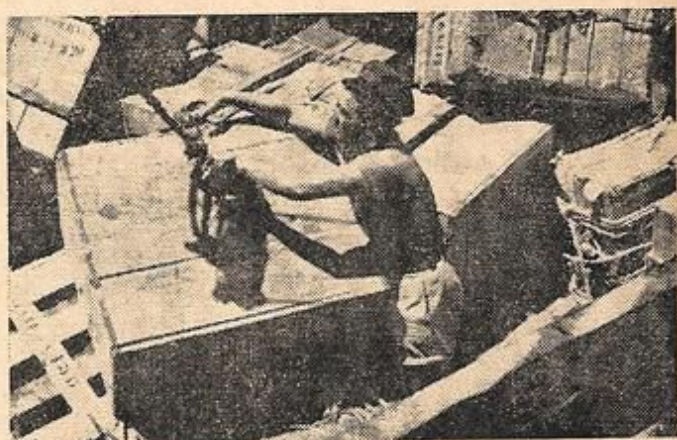
יהודי סלוניקי אינם פנים חדשות בעבודות-ים. עוד לפני כ-50 שנה, היתה בסלוניקי כת ספנים ועובדי-ים ונמל יהודים, לגאוות כולנו. עובדה זו מזכירים לעתים תכופות ואף מביאים אותה כדוגמא מאלפת וכהוכחה, שאכן עם נורמאלי אנחנו ובנינו מתפרנסים, כבכל אומה ולשון, על ענפי כלכלה שונים. ולעובדה זו היתה השפעה לא מעטה גם על חיי הישוב בראשיתו.

זכורים לי הימים, בהם היו עוברים החלוצים הראשונים — וביניהם ראש ממשלתנו מר דוד בן-גוריון — דרך סלוניקי, מאודיסה לארץ-ישראל. הם היו מביעים תמהון והתפעלות למראה העובדים היהודים בנמל ולא אחת היו מזכירים את התופעה היחידה במינה, שנמל סלוניקי בנכר שובת בשבת. כי אמנם היה השבת בנמל סלוניקי תופעה בלתי שכיחה ורבת-משמעות והפסקת העבודה בו ביום המנוחה ליהודים הפגינה לא רק את לאומיותם של העובדים. כי אם גם את בעלותם עליו.

בשנת 1919, עת החלה ההנהלה הציונית להתעניין בפעולות ים בארץ, הובאו הספנים הסלוניקאים הראשונים לנמל יפו. כאן הם עבדו בשותפות עם הקבלן הערבי האשים. קשות היו ההתחלות. שלום אשכנזי ובנו, משפחת ספנים יהודים שהיתה עם הראשונים שהגיעו לארץ ישראל, היו סופגים מהערבים יום-יום מנת מלקות — מלקות ממש — במשויטים. כי הערבים התימרו להיות אדוניהם. הסבל היה רב, העבודה לא היתה משתלמת ומנת המלקות גדלה והלכה; מתוך ששת ימי העבודה היו לעתים נאלצים לשכב חמשה ימים, בלי כוח. אך על אף הכל, המשיכו בעבודתם במשך שנה תמימה. ספק אם היו יכולים לעשות זאת, לולא העזרה הברוכה שניתנה להם ע"י שכביץ הביל"וי מראשון-לציון וצבי ליברמן מ"הפועל הצעיר".

בשנת 1924 התארגנה קבוצת סלוניקאים לפעולות דיג בימה של קיסריה. כעשרה אנשים היו בה, וביניהם — אב. פיטילון, אב. אבילה ומתתיהו אלגבה, אך מחוסר כל אהדה או עזרה, מאיזה מוסד צבורי שהוא, התפזרה הקבוצה וחבריה פנו אל אשר פנו.

בשנת 1925 נעשה נסיון נוסף להיאחו בעבודות נמל, הפעם בסבלות, בהתארגן קבוצת עגלונים יהודים להסעת סחורות מנמל יפו. לוותיקים שבינינו זכורים עגלותיהם

אחד מרבים: סלוניקאי בנמל ת"א

אלכסנדר קיילנד, סופר נורווגי מפורסם, שהיה ימים אחדים בסלוניקי, לפני שלושים שנה.

הרושם הראשון שקבל היה מפתיע וחרוף.

כשאנייטנו הגיעה אל החוף — ככה הוא מספר, — התברר שמן הנמנע יהיה לפרוק את כל המשא הרב אשר באניה, כי שבת היום, והספנים והסבלים היהודים לא עובדים! בקושי רב נמצאו פועלים אחדים ובעלי סירות נוצרים, ואי-מומחיותם בעבודה התגלתה מהר לעין כל וגרמה לעכובים גדולים בפריקה. ואחרי הצהריים. אך החל לגשוב קצת רוח מהים... פחדה הקבוצה מלהמשיך את עבודתה, ושבה בחפזן אל היבשה מבלי לגמור את שליש הפריקה...

מאחר, שלצערי, נמצאים בידי רק קטעים מפוזרים מספור נסיעתו של קיילנד, אסתמך על פי רוב במה שמסופר על זה בעתון סלוניקאי מאותה התקופה, „אל-אביניר“.

בלווית התורגמן של הקונסול הסוודי-נורווגי, עבר הסופר, אשר מצא בקושי סירה לעלות אל היבשה, דרך ה„אישטירה“, בנינים גדולים, בעלי שתיים או שלש קומות התנשאו ברחובות אבלים מאין עובר. הלונותיהם הרבים, הסגורים בתריסי ברזל, והדממה אשר מסביב נסטי עצב ושעמום על הנוסע. הוא שאל, אם זאת שכונה עזובה מיושביה, והשתומם כשבן-לוייתו אמר לו:

— לא, אדוני, פה מרכז התבואות, הרובע ההומה והסואן ביותר בכל העיר. אבל היום דממת-מות בו, כי שבת היום.

יצאו אל רחבה מוקפת חנויות, שדרך תריסיהן המוגפים נדפו ריחות המעידים על שוק המכלת.

— לאיזו מטרה משמשת הרחבה השוממה הגדולה הזאת?

— גדולה? השיב התורגמן, בכל יום, צרה היא מלהכיל את המון עגלות-המשא העוברות דרכה בתוך רעש של קריאות

לחוף והסירות פוזרו לכל רוח, ועליהם לחפשן ולהחזירן טרם ינופצו אל הסלעים.

ובמקום זה מן הראוי להתעכב ולהזכיר את אליהו אלישר, מזכירו של מנהל בתי-המכס בארץ או ואת מנחם קונפורטאס, אשר לא הסכו עמל ודאגה ומרץ, כדי לעזור להצלחת המפעל, ובעיקר — בהשגת הרשיון הממשלתי לעבודה בנמל.

כל הנסיונות הנזכרים, שבחלקם הצליחו ובחלקם נכשלו, שמשו אבני-יסוד, שעליהן הושתת מפעל כבוש הים שלנו בארץ, ובמיוחד — חדירתנו לנמלים. אפשר לומר, בלא כל הגזמה, שאלמלי עובדי-הנמל הסלוניקאים לא היה ראש העיר ת"א, המנוח מאיר דיזנגוף, מקבל על עצמו את האחריות לפתוח את נמלנו העברי הראשון בשנת המאורעות 1936. והרי שנה זו היא נקודת-מפנה בכבוש עבודות-הים בישראל.

הסלוניקאים היו עם ראשוני הבונים של נמל ת"א. בלי כל ציוד, מעל גשר רעוע, שבמרחק רב ממנו עגנה אניית המלט הראשונה, הוחל בו בעבודה בסירות של האחים צרפתי. גלייז סוערים, והם — עד צואר במים, משא כבד על שכמם ועל ראשם ושירה בפיהם. כך העבירו את מטען האניה לחוף, וכך הוסר המצור שהערבים ניסו להטיל על הישוב בתמיכת השלטונות הבריטיים.

לא הזכרתי הפעם אלא פרטים מעטים מפרשת הסלון-ניקאים בעבודות-הים בישראל. מן הראוי שפרשה זו תלוקט ותעובד פרקים פרקים בספר — לציון הסבל והשמחה שלוו מפעל חלוצי זה ועושייו.

וצעקות, כי הלא פה המעבר מכל חלקי שוק המסחר אל בית-המכס. אבל היום, שבת...

הנורווגי ובן-לוייתו באו אל הרחוב של ה„פשא“, המשמש חוט-השדרה לעיר ומוביל מצד אחד אל השכונות הגבוהות ומצד שני אל הרציף. לאורך קילומטר השתרעה מימין ומשמאל שורה של בתי מסחר שעליהם התנשאו שלטים בעלי אותיות מרובעות. מזורות בעיני הסופר. כולם היו סגורים, רק פה ושם נראתה חנות פתוחה ועל פתחה עומד בעל העסק ומפהק מבטלה. פרט אחד הדגיש עוד יותר את השממה: רוב הרחוב היה מכוסה לארכו מין גג מונומנטלי של פח מגלון הנסמך על קשתות של קורות ומשופע לצדדין; שאון הקולות והפסיעות של המטיילים האחרים היה נתקל בגג זה ומעורר הד כבתוך גלריה שוממה.

— ומה, הוא שאל, האם יום מנוחה כללי בעיר היום?

— לא, אדוני, ענה התורגמן בבת-צחוק על שפתיו. רוב המחס-נים של יהודים הם ומכיון שהם שובתים, כל העיר שובתת. אין קונה ומוכר. הבנקים פתוחים גם הם רק שעתיים, כי אין אופרציות בכלל...

— סלוניקי היא אפוא עיר עברית?

— כמעט...

כשנטו ימינה והפקיד של הקונסוליה באר לו ששם רובע בעלי המלאכה למיניהם, לא שאל עוד הסופר מפני מה אין נשמע הרעם והרעש של המקבות היורדים על הסדן, שריקת המפוח וחריקת המשורים, זמזום מכונת התפירה והקדנצה העמוקה של מנכי צמר-הגפן. הוא בקש רק לראות סוף סוף את הבריות המופלאות, הממלאות בכל יום את הרובעים האלה ונותנות להם את התנועה והחיים, שהסרים היום. התורגמן הביאו או אל הרציף.

לאורך כל החוף היו אנשים בבגדי-חג מטיילים על המדרכות ועל שפת הים. בנחת-שאננים, בפנים ששלוחה ושמחה נשקפו בם, היו הולכים תחת קרני השמש החוגגת אף היא, ומשוחחים בקול רם, ולפעמים מרעימים קולם בשחוק, גברים בעלי תרבוש אדום או צעירים עם כובע אירופי ונשים עם ה„קופייה“ האדומה-הירוקה לראשן. אבל מה שענין את הסופר יותר מכל היה — לראות את אותם היהודים הטפוסיים הלוזשים „אנטריי“ (כפתן) ארוך ורחב ועליו „קירים“ המבוטן מבפנים פרוה, שצמרה הבריק כמשי או „ג'ובי“ (גלימה) דקה כחולה של פשתה, בעלת שרוולים רחבים אשר נתנו לתנועותיהם אצילות מזרחית מיוחדת, בעלי הזקן השחור העוטף פנים שזופים אי לבנים, שהבעת כח ובסחחן עצמי בהם. הללו היו מטיילים בקבוצות בהרחבה גמורה, בחזית שתפשה חלק גדול מהרחוב, כשהם מגלגלים בין אצבעותיהם את המחרוזת של צדף או אלמוגים או מפצחים גרעינים. ומענין היה לראות אותם מדי פעם עומדים ומת' וזכחים בקול ובחשיבות על חסרונותיו של בנין זה או על מעלותיה של סירה זו העוגנת על יד הרציף, או מקמטים מצחם מתוך רצינות של מחלוקת פוליטית. ומראה להם או כראשטירים אמיתיים שדאגה אחרת אין להם.

— ומי האדונים האלה? — חקר.

— אלה הם הספנים והסבלים שלא רצו היום לבוא לפרוק את משא אנייתך. ויחד אתם גם בעלי המלאכה השונים.

— והללו הלבושים אירופית?

— הם הסוחרים וגם פקידיהם, אשר היום הם חפשים כמוהם ומרגישים את עצמם שוים להם בכל, עד שלפעמים ילבשו הדר יותר מבעליהם...

כששב לארצו, ספר אלכסנדר קיילנד בהתלהבות ובאהבה על מה שראו עיניו בסלוניקי.

בוחר את פני המים בעיניו. באיו קלות גלשה הסירה בנתיבות הים! האיש הלכן האחד, שהחזיק במשוט וישב בקרבנו של תופס-ההגה, לימד לשאר פרק בהלכות שיט, מהירות וקצב ולא ארכה השעה, עד שנתפזרו כל הסירות לארבע רוחות הים. מהן הפליגו מזרחה, ומהן דרומה. שעה אחר שעה חתרו האנשים במשוטים. סירתו של מאלא הפליגה בכיוון שונה קצת מזה של השאר. מדי פעם בפעם, כשנתקלו בערימות קרחונים שטים, היו עומדים משוט. אז היה הצלצלן מטפס ועולה על הגדיש הקופא. נוטל שפופרת ארוכה, מוציאה מנרתיקה ומסתכל בה לכל עבר, משיבה לנרתיקה וחוזר לתוך הסירה. אזי יפליגו הלאה...

סוף סוף הגיע היום הראשון אל קצו. האנשים הלבנים אמרו, שדי עמלו ביום אחד זה; מאלא ואנשיו הגיעו לידי אותה המסקנה עוד לפני שעות אחדות. וראה זה פלא: האיש הלכן היחידי, שחתר במשוטים יחד אתם, כאילו לא עיף כלל. אגרופיו היו נוקשים כמטילי-עץ, והוא חתר כל הזמן בתנועות קצובות ומעויינות. התמדנו השלווה שימשה מופת לאחרים. לבסוף קשרו את הסירה אל שפת הקרת. רוב המטען נשאו אל החוף, ואז נמשתה הסירה מן המים. מפרשים נמתחו עליה לעת הלילה. ודאי שהאנשים הלבנים ידעו לעשות כל מעשה בדרכים מופלאות, מיוחדות להם לבדם.

בידי אחד מאנשי מאלא ניתנו שני דודים, למים חיים; עוד אחד פירר את הצידה, לשים בסיר. המזון היה שונה ומשונה מכל אשר טעמו מאלא וחבריו עד היום הזה. מלוח מאד ומשביע מאד. הסעודה הדשנה הביאה את האנשים לידי גיהוק בלתי-פוסק. אחר כך ניתנה לכולם רשות לנזות ולעשות ככל העולה על רוחם. מאלא לקח את רובהו, ישב בריחוק-מה מן השאר וארב לכלבי-הים, שיוציאו את ראשם מעל לשפת הקרת. לאחר יריות אחדות פגע באחד, אבל הזרם נשאו ממנו והלאה. ירה בברווזות-בר, וגם אותן נשא הזרם. אך מאלא הוסיף לירות. הוא התגאה בגבורתו על החיה ועוף השמים, שלא ימלטו מכדורו, ואם רחוקים הם ביותר, ירה וירה, עד שנתאווה לנום, ואז הצטרף לשאר. שלושת האנשים הלבנים שכבו בירכתי הסירה. לאסקי-מוסים הוקצה מקום תחת המפרש בראש הסירה, וכאן מקום שמוצנעים תמיד עבותות הסירה, התפרקדו עתה, מדושני עונג ובטוחים מקור ומכפור.

«עתה תילילי. הרוח, תשליגו, שמים וארץ; אנו נמים בפלטין לבטח!» ענו ואמרו האסקימוסים זה לזה. למחרת הבוקר נשבה רוח קלה. הם פרשו את המפ-רשים והפליגו מבלי לנגוע כמעט באותם המשוטים

ברוב שאון והמולה הורדו הסירות הימה. כל סירה היתה טעונה מן הקצה אל הקצה. עבותות-התנינים הוצעו בתיבות-עץ בחלק הקדמי של הסירות; מלתחות גדולות מלאות בגדים ורובים וצלצלים הונחו בירכתיהן. הובאו מיני מזונות. גפרורים וטבק נשמרו בתיבות של פח עם תופס-ההגה. הרבה יגיעות יגעו האנשים, עד שעלה בידם להוריד את הסירות מן הקרח אל המים. כל אותה השעה היה מאלא מהרהר בכלביו הטובים, שהשאיר לפיקוחו של אורסקידוק, רצועת-עור כבדה היתה קשורה לכתפיו והוא מתח את כל שרירי גוו לגרור את הסירה על השטח המחוּספס. ההתקדמות היתה אטית מאד. עקב בצד אגודל היו האנשים גוררים את הסירה, בעוד הנשים כולן עומדות וצופות בפרידת צידי-התנינים.

גם איווה היתה כאן. רק לפני ימים אחדים התנפל עליה הטבח הגדול, אדום-הזקן. היא צווחה לעזרה, בדעתה, שהקברניט לא תהא דעתו נוחה מעזותו של הטבח. הקברניט דיבר אל האיש בחימה שפוכה, ולא עוד, אלא שטפח לו באגרוף תחת סנטרו, עד שנפל הטבח מלוא קומתו ארצה, וכך היה מוטל בפישוק ידים ורגלים כמת. ברם, לאחר שעה קלה, קם הטבח על רגליו והסתלק בבושט-פנים. אשה אשר כזאת היתה איווה — מאותן הנשים, שקברניט מוכן לרצוח אחד מאנשיו הלבנים בגללה, ובלבד שתהיה לו, ולא לאחר! אין להתפלא איפוא, שענדה פנינים לצווארה! בשעה זו עצמה היתה מגחכת בעליזות, וודאי, שלא העלתה בדעתה כל דבר אחר מלבד שעשועי-האהבים, הצפויים לה עם האנשים הלבנים, הנשארים באניות.

מאלא הציץ בה בעברו. הנה הוא מושך בעול, סוחב סירה כבדה לא לו — הוא, רב הציידים! שעה קלה הצטער על שלא חזר לבדידות הצפון, אבל במהרה מלא לבו. שוב את הנסיעה בים ואת ציד התנינים. הים השתטח לפניו חשוף ורחב ידים, שלוו ורוגע. גלידים גדולים, שנקרעו משדות-קרח ענקיים, הפליגו על פניו. ברווזות-בר ושחפים וסנוניות-ים התעופפו באור-השמש הבהיר.

האנשים עמדו לפוש שעה קלה והצטערו על שלא העלו בדעתם לרתום את הכלבים בעול המטען הכבד של הסירות; הנערים יכלו לשוב אחר כך עם הכלבים אל החוף, אך כבר נעשה מעשה, ומעתה אין לפניהם אלא מחשוף מי-הים.

מאלא ישב על המשוטים, ועל ידו אחדים מחבריו ואחד האנשים הלבנים ואיש לבן אחר תפס את ההגה. איש לבן שלישי, הצלצלן, ישב בראש הסירה, כשהוא

עליונות קסצה עלי בְּזֶה יוֹם קִיץ חֵם.
 נוֹהֵר אָנִי, דוֹהֵר אָנִי — רוֹחֵץ אָנִי בְּיָם.
 רוֹכֵב אָנִי עַל הַגְּלִים, עוֹלָה אִתָּם, יוֹרֵד.
 אֲדִיר קוֹלִי, יָשִׁיר קוֹלִי, וְנָתַם לוֹ הַד.
 שְׁמֵשׁ-אוֹר וּמִים-תָּכַל — וְאָנִי שְׂכוֹר.
 שֶׁשֶׁסֶק לִי, הַרְחֵס לִי וְצַהֵל לִי וְדָרוֹר.
 מַה-לִּי אֶכְזָבֶת אֶתְמוֹל אֶחָרִי תִשְׁחָה?
 טוֹבֵל אָנִי, צוֹלֵל אָנִי, רוֹאֵה וְאֵינוֹ נִרְאֶה.
 וְדֹאגָת מִתָּר מוֹלִי, בְּעֶצֶב בֵּי תַכְיִט —
 תִּדְאָג הִיא לָהּ, אֶלְעָג גַּם לָהּ: אֲשׁוּט אַחֲרֵינִי.
 סְבוּנֵי יְלָדִים בְּצַחוֹק וּבְמִלְמוֹל עֲלִי.
 מְחִי-כַף בֵּי, מְחִי-כַף בָּם וּמִים כֹּה נִתְיוֹ.
 הִוֵּי יְלָדִים! הַגְּבִירוֹן קוֹל, הַרְהִיבוּ עוֹ מוֹלִי.
 נִרְקֵד, נִשְׁחָה, אִף נִתְחַרְהָ. הֵן יָלַד גַּם אָנִי.
 אָנוּחַ לִי, עַל גַּב אֶשְׁכֵּב. עֵינַי אֵט אֶעְצֵם.
 שֶׁשֶׁסֶק לִי, הַרְחֵס בֵּי וְאָנִי — חֵלוֹם.
 הַשָּׂאוֹן יִפְלִיג־נִרְחִיק, שֶׁקֵּט בֵּי יָאִיר.
 שִׁיר עָרֵשׁ קֶלֶךְ יָרוֹ קִטּוֹ-זֶל, לְיִלְדוּתִי יָשִׁיר.
 בְּרַגְעַ קֵט עֵצִים עֵינָיו הַנֶּצֶחַ מִתְקַפֵּל.
 קִלּוֹתַי כֹּה, זְכוּתִי כֹה: תִּפְסְלָה אָנִי לְאֵל.
 מַה-זֶּה עוֹלָה מְגִדוֹת עֵינַי, עַל לְחֵי נִגְרָ?
 בּוֹכָה אָנִי. אֵלִי, אֵלִי! אָנִי כֹה מְאֹשֵׁר.
 אֶפְקַח עֵינַי, הַיְלָדִים צוֹפִים בֵּי מִשְׁתָּאִים.
 אֶחֱיִרְעֵיו בְּעֶצְמֵי עֵינַי אֶרְאֶה פְּלֵאֵי-פְּלֵאִים.
 וְשׁוֹב הֵם מִשְׁתַּפְּקִים בְּצַחוֹק. אָנִי צוֹחֵק אִתָּם.
 נוֹהֵר אָנִי, דוֹהֵר אָנִי — רוֹחֵץ אָנִי בְּיָם.

הבטחון, כשהוא סוחב אחריו את העבות מעל סליליו. אם יכתבך העבות, וירדה גם הסירה תהומה!
 לב מאלא פחד ורחב. ציד כלביים פטיטים ועלובים במה נחשב לעומת הציד הזה? אגלי זיעה גדולים כיוסו מצחו מרוב התרגשות.

עתה הנה הגיע התנין לתהום תחתיות, כי חדל העבות להתפשט מן הסליל. הצלצלן נשם ברווחה. ברור היה שהצלצלן נשאר תקוע בגוף הענק גם לאחר בריחתו ה־פראית. קול נפץ עמום הגיע ממעמקים. חומר נפץ, שהוצנע

המיגעים; הרוח נשאה אותם קדימה. מזמן לזמן נתקלו בערימות קרח שטו, ועלה הצלצלן בראש הגדיש ומשקיף מעליו למרחקים.

לבסוף נראה תנין באופק. המים, שהוזה התנין אל על, מדי עלותו אל פני המים, נתנו אותותיו למרחוק. נשיפתו העזה העידה, שבעל-מידות הוא, וקל איפוא לקרב סמוך אליו. הרי הזדמנות נאה לצוד ציד, ותופס־ההגה והצלצלן לא הסירו עין מטרפם הרחוק. קודם כל, יש לעמוד על כיוונו של התנין, ובמהרה נתגלה להם, שהתנין עולה ישר על סירתם. נעשו כל ההכנות לציד, והתרגשות רבה תקפה את מאלא וחבריו, בחתרם לקראת התנין. מלך-הימים לא חשד, כנראה, בשום דבר והוסיף לפלס את גתיבו השליו בים.

היש חיי אושר כחיי התנין? — הרהר מאלא. אין לתנין אלא לצלול למעמקים, ומזונו מוכן לפניו. הוא פוער את פיו, שולח את לשונו הענקית חוצה, ומוסיף לשחות, כשהוא מוריד לבית בליעתו דג־ירקק לאלפים ולרבבות. אין ספק בדבר, שתנינים חייבים לשמוח בחלקם.

הסירה התקרבה אל התנין. משנמצאו בארבע אמותיו, השיבו האנשים את המשוטים, כשהם מניחים אותם בדממת-אלם על תחתית הסירה שלא להפחיד את התנין. המים מסביבם היו כמרקחה, בהמון בעבועי אוויר זעירים, שעלו מפי היצור הענקי. בעבועים אלה נתנו להם את האפשרות להחרות אחריו. אין כתנינים לזהירות; ממר־חקים רבים הם מרגישים באניה, הבאה בדרכם. הואיל ודרכם, על פי רוב, בקווי הישר, אפשר להחזיק אחריהם או, ברצות האל דרכי הציידים, לקדם את פניהם בשעה שהם צפים על פני המים, ונושמים אוויר. אין ביכולתם לראות את אשר לפניהם, הואיל ועיניהם בשני צדי הראש על כן יפלו לרוב בידי ציידים, המתקרבים לעומתם בשובה ובנחת. ברם, אם יפנו פתאום הצדה ונתקלה עינם בסירה, ונעלמו תיכף, לבלי שוב.

האנשים אשר בסירה השתמשו במבחשים קטנים וקרבוה סמוך לתנין, ללא זיע קל על פני המים. הם לא ראו כלום. אך בחוש הרגישו בעלות התנין ממצולתו. והנה נתגלה גם הענק, בכבודו ובעצמו; עמוד־מים אדיר נזרק למרו־מים. התנין מחוייב היה לפלוט מזמן לזמן את האוויר המבאיש שבריאיותו ולנשום אוויר צח, בטרם צלל שוב לטרוף את טרפו. שוקט ובוטח צף הענק על פני המים, ותופס־ההגה לא העז להוציא דבר־פקודה מפיו. ההוראות ניתנו מראש. הסו, החפזו! אוי ואבוי לעושי מלאכת הדיוט!

הכל אירע כהרף-עין. הצלצלן זרק את הצלצל החד שנתקע עמוק-עמוק בגוף התנין.

אימת מוות נפלה עליהם. מה רבה העצמה בהצלפת זנבו של הענק! מה רבה המרקחה במים על כל סביבם! ולפתע פתאום, במהירות בל תחואר, צלל התנין לתהומות

מאלא החליט שהיטיב לעשות בהימנעו מלשוב צפונה.
ודאי שיישאר מעתה עם צידי התנינים!

*

לאחר הצהריים נתכנסו ובאו כל הסירות אל החוף, והקברניט וכל חבר מלחיו יצאו לראות את התנין המת. כל אנשי המושב כולם באו אל החוף. הנשים התקשטו בטוטפותיהן, לזכרו של התנין המת ולכבודם של הציידים אמיצי-הלב, שצדו את החיה הענקית. כרה גדולה נערכה מיניה-יוביה על שפת הקרח. בעוד שהתנין נותח ביד הרוצה, ונתחים נתחים של שומנו הטוב נשאו מן הקרח אל האניה.

שוב לא היה ענין מעתה במוזנותיהם של האנשים הלבנים! איזו סעודה יכול הטבח להתקין בביתו הקטן, ותערב לחיכם כעור התנין המתוק? עדת האסקימוסים צהלה ושמחה!

ביראת כבוד עמדו הנשים לאורך החוף ושרו שירי-תהילה. אבני-החן הלבנות בטוטפותיהן זרחו באורי-יקרות. עליצות הגברים גאתה מרגע לרגע, וכמעט שלא הקשיבו עוד לשירת הנשים. הם שקדו לסייע בידי המנתחים את התנין והעמידו פנים אדישות למראה כל ההתרגשות הזאת במחנה. אבל מי כמוהם ידע, שכל עין אליהם נשואה, גלוי וידוע היה לכל, שסירתם לבדה הביאה את הצייד הראשון לעונה. דעת שני הקברניטים היתה בדוחה עליהם, ואפילו השמש שפעה אותו יום את אורה על המחנה, כשמחה בשמחתם.

מאלא חתך רצועה ארוכה מעור התנין, הפסיק את עבודתו לרגע, וזרק את הרצועה לאווה. שעתו לא היתה פנויה לומר אף מלה אחת לאשתו. הוא פשט את פרורית העליונה והתעטף במלבוש מאריג-דונג, שנתנו לו האנשים הלבנים, כשהוא מפשיל את השרוולים עד כתפיו. סימורי-רים נקשרו אל כפות רגליו, לבל ימעד בזחלו על גב התנין החלקלק. מאלא היה האסקימוס היחידי שנתכבד לעבוד עם האנשים הלבנים, הכורתים את השומן מבשר התנין בסכרי-נים ארוכות, על כן עבד בשקידה רבה ויתירה. אחר כך הפכו את הפגר הכביר על גבו ופשטו בהדרגה את כל שומנו.

כשהגיעו לבשר, ניתחו גם אותו לנתחים גדולים, ש-הוטלו על הקרח. נפלא היה טעמו של המתק, לאחר כל אותם המאכלים התפלים, הנאכלים בכף! הנועץ את שיניו בנתח מתק למה הוא דומה? למי שמביט בשמש, העולה באופק, לאחר חורף ארוך וחשוך. האנשים הלבנים התיירו להם לקחת מבשר התנין ככל אשר יכלו שאת. אכן יום חג ומועד היה היום הזה לאסקימוסים, אם כי העבודה הקשה פירכה את גופם ועיניהם נדלקו מחוסר שינה. ודאי, שצייד התנינים אינו מן המלאכות הנקיות והקלות, ובכל זאת, אשרי האיש שזכה לקחת חלק בו.

תרגם פמח גינזבורג

בראש הצלצל, התלקח מתוך מאבקי המוות של החיה הפצועה. אין ספק, שההתפוצצות נקבה נקבים איומים בגוף הענקי. עתה שכב הענק למעצבה בתחתיותים, ועוד לא הונח לו, כי הציידים משכו בעבות ומתחוזה, להגדיל את פצעיו ולהרבות מכאובי גסיסתו.

„חתרו במשוטים — הוסיפו לחתור!“ צעק תופס-ההגה. כעת עליהם למצוא את מקום מחבואו של התנין, ולא עוד, אלא שאין להרפות מן העבות, שלא לתת לתנין להתהפך ולסחוב את הסירה מתחת למים. בפני סכנה כזו יש לקצץ את העבות בתנועה מהירה אחת; קרדום מוכן ומזומן לכך בידי הציידים, ואז יאבד טרפם לנצח.

מה רבה מתיחות-העצבים בצפיה זו! למאלא נדמה, שלצפיה זו אין קצה. ודאי אצר התנין כמות גדולה של אוויר בריאותיו, אם יש ביכולתו להשהות עצמו שעה ארוכה כל כך במצולות!

ופתאום צף למעלה! העבות רפה ונתלה כאבר מדולדל מן הסירה. התנין עלה במהירות אל פני המים, האנשים הלבנים הביטו אל שעוניהם. מאלא נשא עיניו למרום וראה, שהשמש עברה כרוחב שתי אצבעות בשמים מאז נתקע הצלצל בגוף הענק. המים, שזרמו מנחירי התנין האדימו מדם, ראייה לדבר, שפולחו ריאותיו, והמלחמה קרובה לגמר. ואולם, כהרף-עין, התחזק התנין, וכאילו שבו כוחותיו אליו. כעת יש להתקרב אליו ולתקוע עוד מספר צלצלים בגופו הכבד — מלאכה מסוכנה שהצריכה זהירות רבה ויתירה.

לאט לאט קרבה הסירה אל התנין. צלצל שני, קטן מן הראשון, נתקע בגופו, אגב התפוצצות שניה ופצעים נוספים. התנין נישא כמטורף במי הים, כשהוא סחב את הסירה אחריו במהירות נוראה. מלך הימים עוד היה כוחו אתו. צפונה, צפונה נסחבה הסירה. כצבאים פצועים בשלג נתן התנין אותותיו האדומים במים. כמה אמיץ לבו של תנין זה! עתה מיהר ישר אל החוף התלול, שמשם באו הציידים.

„חושה, מהרה, התנין! אתה מסיע אותנו באותו הכיוון עצמו, שהיינו צריכים לסחוב בו את נבלתך. כל הצלפה של זנבך חוסכת לנו הרבה הנפות של משוטינו. ככל אשר תתקרב אל האניות, כן יקל להביא את שומנך הביתה.“

תופס-ההגה פקד על אחד המלחים הלבנים להניף דגל אדום, סימן לשאר הסירות, שתנין הועלה בחכה, ויש צורך בידיים נוספות, לנתח את החלל.

כוחותיו העצומים של התנין אפסו סוף סוף. שוב חתרו האנשים במשוטים, וכשהגיעה הסירה אל שפת הקרח, כבר היה מלך הימים פגר מת. סירתו של מאלא היא שצדה את התנין הראשון לעונה זו, ותופס-ההגה לא קימץ בשבחים למאלא ולאנשיו.

א. תלמו / בתערוכה הימית בפאריז

בירת-העולם הגדולה משופעת תערוכות מתערוכות שונות ואוצרות רוח וחומר מרר כורים במוזיאונים השוכנים בבנייני-פאר רבים, והצרפתים התמחו בסידורי מופת במוזיאונים ובתערוכות שלהם. סדר ומשטר וקבע בכל. במחיר פרנקים מועטים אתה מקבל כרטיס-כניסה, מוריך מודפס ואף הסברה בע"פ. המונים של תיירים וחובבי-הרבות ואמנות מבקרים יום יום בתערוכות ובמוזיאונים. ואכן, יש מה לראות! לא פעם אתה נדהם מהשפע, מהרחבות ומה-תנופה, כמעט עד לאין הכיל. על התערוכה הימית הפתוחה באחד מאגפי ארמון שאיו, — ניחד הפעם את הדיבור.

פסל גדול של נפטון, שר הים במיתולוגיה היוונית, ניצב באולם הראשון ומכניס אותך מיד לאווירה הימית. לידו — תבליט-גבס של האניה „אוקינוס“ מהמאה ה-17, בעלת 120 התותחים, ואחריו — שורה ארוכה של תבליטי עץ וגבס של ספינות למיניהן. והרי גם מפות ותרשימים, תמונות ססגוניות של קציניים בלבושם ה„היסטורי“ וציורים של עלילות-ים ידועות — של קרבות היסטוריים לכיבוש הים והמושבות הצרפתיות. ויש מוצגים המעוררים התענינות מיוחדת. הנה האניה „לה פרוטקטור“ משנת 1760, שעליה רק 64 תותחים. ארמון של ממש, מגולל ומצועצע. והנה השעון מאלג'יר שנעשה במיוחד בשביל הסולטאן והובא ל-צרפת, שלל מלחמה.

אתה מהלך לאורך האולמות העצומים בגדלם ובגבהם, המשופעים דגמי ספינות מכל הסוגים, — קורבאטות ומשחיתות, אניות קרב וליוי. עין בעין תראה את התפתחות כלי השיט, צורת-בנייתם, חימושם וציודם, מאז קם כוח ימי לצרפת ועד לקרבות עם הארמאדה הספרדית ועד ימינו אלה.

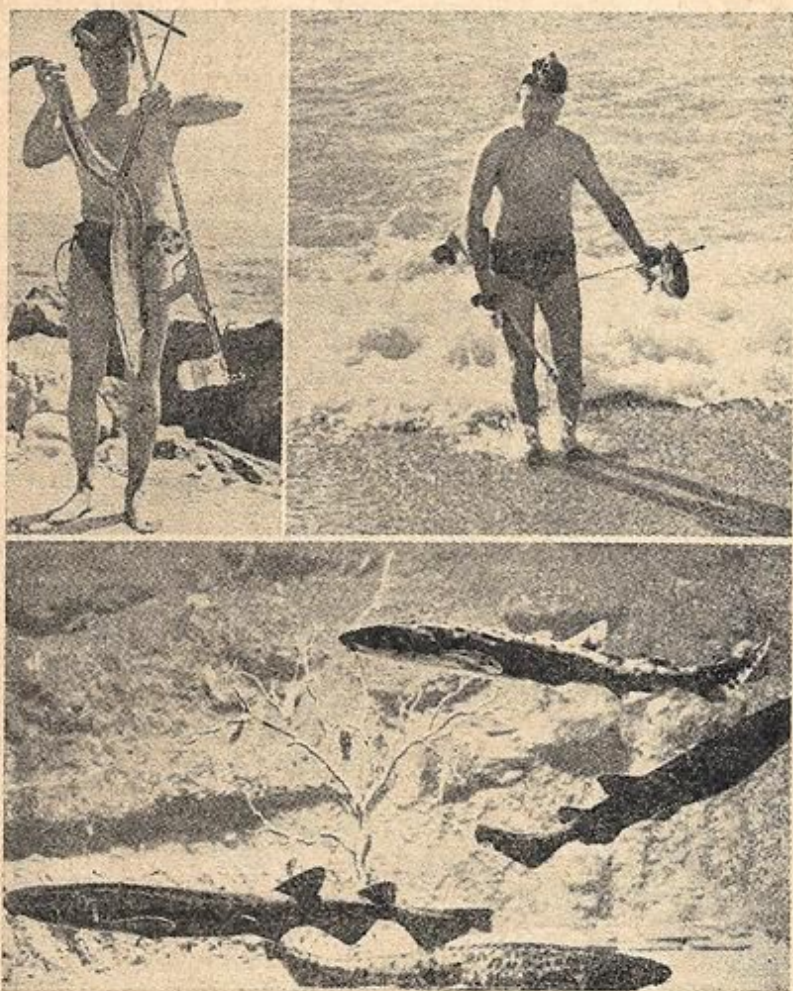
ובאמנות רבה מתוארים קרבות הגנרלים והאומירלים הצרפתיים, מקימי הכוח הימי הצרפתי ונוחלי הנצחונות. וכובשי הכיבוש שים לאימפריה הצרפתית שהגיעה לשיא גדולתה בימי נפוליון. הנה אנית האימי-פרטור, נפוליון הראשון, שנבנתה ב-1811. ארכה 19 מטר ולה 28 משוטים. בראשה מתנוסס כתר הקיסר עם צלב גדול. הספינה מגולפת ומקושטת להפליא. כמה עמל וכש-יון שיקעו הבונים בספינות מלכותיות זו! ומן התקופות הקדומות — לזמן החדש. ניכרים שינויים במיבנה האניות, בחימושן ובטקטיקת השימוש בהן. הנה אוסף של תותחים גדולים; של מוקשיים מכל הצר-רות; של פגזים, ומיניאטורות-נחשת מבי-ריקות של תותחי-צי בהתפתחותם האחד-רונה. ואף הצוללת מופיעה כבר. רבים

המוצגים של מכשיריים שונים, של אמצ"א את משתפרות והולכות, רושם רב עושים הדגמים של האניות הטרונס-אטלנטיות המ-שוכללות.

שעה אחר שעה עוברת, ואתה עוד לא הגעת לסוף. עושר כזה של מוצגים ודגמים וכשרון, כזה של סידור ועריכת דברים! אתה מתישב לשעה קלה על ספסל-האבן במרכז האולם ומבטיח תועים סביב, מרפ"רפים מעייפות. אתה נפנה לראות במבקרים. קבוצות שלמות של מלחי הצי הצרפתי ומלחי אומות אחרות, המתבוננים בכל חפץ בעין יודעת ומבינה. לעתים יתעכבו במקום אחד ויתוכחו ויגלגלו דברים בלהט עצור. ושוב קבוצת תלמידים ובני-נוער שבאו בלוויית מדריכיהם ומוריהם. נפעמים ותוהים, הם פוסעים אחרי המדריכים המסבירים

להם את הדברים. העינים הנוצצות עוקבות בלהיטות אחרי המוצגים ובהן כבר צץ ועולה אותו דוק של מרחקים, של ים, של הרפתקנות טובה וחולמנית. אין ספק, לא אחד מהללו ייכנס, בהתבגרו, לשירות הצי-והים.

העיון עלה אותה שעה במוחי: טובה תערוכה כזו, רחבת-היקף וכבירת-מימד מ-תעמולה שבע"פ או בכתב. גלילת פרשת-הים הצרפתית בצורה כזו תעשה נפשות רבות לצרפת הימית, היושבת לחוף ימים, השולחת זרועות לאסיה ולאפריקה ולאמ-ריקה והנחשבת מעצמה קולוניאלית וימית. לו היתה תערוכה מעין זו אצלנו! הלא ארץ ימית אנו והיסטוריה ימית ארוכה גם לנו, ארוכה הרבה יותר מאשר לצרפתים. כמה נפשות היינו עושים לימאות שלנו!

זוהי אחת התמונות מהחברת „כבוש מצולות הים“ מאת ד"ר ד. קימלפלד, שיצאה עתה לאור בהוצאת החבל הימי לישראל. החברת מכילה חומר מענין ביותר על תולדות כיבוש המצולות ופרטים מרובים מחיי המעמקים. תיאור ממצה ניתן בה על חוקרי המצולות ועל הציוד והמכשירים העומדים לשירותם. בחוברת — 60 ע', עם תמונות רבות. בתמונה שלפנינו: מלמעלה — ציידים תת-ימיים, למטה — נוף תת-ימי.

י. פרישמן פרש מתפקידו

י. פרישמן, מזכירו הכללי של החבל הימי לישראל, פרש מתפקידו וכן מהנהלת המוסד להורכה. הוא חזר לעבודתו בשדה החנוך — למדור הקליטה במרכז לחנוך.

ספינת הדיג, חנה-הגייעה לחיפה

ספינת חדשה נוספה לציי-הדיג הישראלי. זוהי „חנה“, הנושאת את שם חנה סג"ש. היא נבנתה בהולנד כשביל הקיבוץ שדותים — קיסריה.

הספינה, בת 60 טונה, בנויה לפי המתכונת של רוב ספינות הדיג העומדות לרשות דייגינו, אך מבחינת נוחיות העבודה והסידורים המשוכללים עולה היא — לדברי הדייגים — על חברותיה. בספינה יעבדו 7-9 דייגים ורב-חובל איטלקי.

8 ספינות-דיג נוספות הוזמנו בהולנד ומקווים, כי יושלמו עוד השנה.

גידולן המהיר של מספר הספינות מעלה שוב, ובייתר הומרה, את בעיית המעגנים, שהורגשה זה זמן. בעיה זו קשה במיוחד לדייגים במשקיה-החנוך, הרואים ב„נמל-בית“, הקושר את הדייג לביתו, תנאי להצלחת המפעל.

ספינת מעפילים לדיג

הוכנסה לעבודה ספינת-דיג חדשה בשם „בצלאל“, שבסיסה בחיפה. היתה זאת בזמנה ספינת המעפילים „עליה“. עתה הותקן בה מנוע בן 200 כ"ס (הגדול ביותר בשמוש בספינות הדיג בארץ). נבנה בה מקרר גדול והוכנסו שניים במבנה הפנימי שלה.

„בצלאל“ היא ספינת הדיג הגדולה ביותר בארץ (140 טון). היא נרכשה ע"י קואופרטיב של חיילים משוחררים, הגיכי הסקציה הימית של „הפועל“ בנתניה, בשותפות עם בעל הון פרטי. צוות הספינה מונה 7 אנשים.

קשר אלוטרי בין ספינות הדיג

קשר אלוטרי בין ספינות-הדיג הישראליות יותקן בקרוב ולצורך זה תוקם תחנת אלוט קבועה. בחיפה הופעלה כבר תחנה לנסיון. בה נבדקו מכשירי רדיו-טלפון אלוטרי של כמה מספינות הדיג.

מים ומלפון באילת

חג משולש חגגה אילת ב-30 ליולי ש.ז.: הנחת אבן היסוד ל-50 יחידות דיור, חנוכת קו הטלפון וחנוכת מכון המים.

טקס חנוכת מכון המים נערך בסככה מקושטת על-ידקל על גבעה המשקיפה על המפרץ. דברי הפתיחה נאמרו ע"י י"ר ועדת הנגב, י. צ'יזיק וע"י רב סרן בית-אש, קצין יחידת ההנדסה, אשר ביצע את מפעל המים לאילת.

ראש הממשלה, ד. בן גוריון, פתח את ברו המים ואמר: „ראיתי דבר שלא היה מיום ברוא אלוהים שמים וארץ — מים בשממון וערבה. נמצאו מהנדסים ואנשי מדע שלא השלימו עם עובדה שנמשכה מאז בראשית. הממטרה שראיתי היום בערבה היא המאורע ההיסטורי הכביר ביותר מאז היותנו לעם. כיבושי צבא חולפים והולכים, אולם הכיבוש של היום הוא לצמיתות — כיבוש הטבע.“

לאחר חנוכת מכון המים הונחה אבן הפינה ליחידות-הדיור לאזרחים, ההולכות ומקמות באילת.

קו הטלפון מאילת לשאר חלקי הארץ נחנך בשיחה בין ראש הממשלה באילת ובין שר התחבורה, דוד רמז, בירושלים. ראש הממשלה שלח את ברכת הבירה של אדום הישראלית לבירת ישראל.

נחתם הסכם על פתיחת קו גדיניה — חיפה

הסכם בדבר פתיחת קו אניות גדיניה — חיפה נחתם בווארשה בין נציגי השלטונות לבין נציגי מחלקת העליה של הסוכנות היהודית. קו זה ישמש להעברת עולים מפולין לישראל.

לפי הסכם זה תקיים האניה „פורטיאה“ שלש נסיעות הראשונה בהן — ב-16 לחודש אוגוסט. במסעה זה תביא האניה למעלה מ-1000 עולים. אחר שלוש הנסיעות יופעלו בקו זה רק אניות עבריות.

האניה „ארצה“ תפליג מגדיניה בסוף חודש אוגוסט, עם כ-500 עולים.

19 דוברות נמשו מן הים

עתה ניתן לגלות, כי רכוש של עשרות אלפי לירות נמשה לאחרונה מהים. הכוונה — לדוברות (מעונות) שהוצאו מהים, והן תוקנו והופעלו מחדש.

עם כיבוש חיפה ובריחת הערבים, טבע אברווייד, הקבלן הידוע להובלה ימית, את כל כלי-השיט שלו, כדי שלא יפלו בידי היהודים. לפי גירסה אחרת, בלתי-מבוססת, נעשתה המלאכה הזאת ע"י חברה יהודית שהיה לה מונופול בהובלת משאות מהאניות הגדולות לרציף, מחשש התחרות. מכל מקום נקבע, כי הדוברות טובעו בכוונה-תחילה.

קבוצת בעלי-מלאכה, שלידם נמסרה העבודה מטעם המדור להחזקת הנמל, הצליחה לסיים כבר את תיקונן של 19 מעונות ועוד כ-10 מחכות להוצאתן מהמים. תיקונה של דוברת אחת, כולל זיפות ו„הלבשה“ בפה, נמשך 4-5 שבועות.

תלמודי ביה"ס הימי יצאו להפלגות ארוכות

ב-30 ליוני ש.ז. הפליגה קבוצת תלמידים מביה"ס הימי (5 שיטטים ו-3 מכונאים) לארה"ב לצרכי אמונים, יחד עם המדריך מר י. אג'יוב. באמצע יולי הפליגו 8 תלמידים נוספים באניה „יפו“ ובסוף החודש — 13, באניה „חיפה“. הקבוצה השניה לוותה ע"י מר יעקב זקס, מנהל מחלקת הרתוך של ביה"ס הימי והשלישית — ע"י מר צ'כנובר, המומחה למכונאות ימית של ביה"ס.

העברת דמי הובלה ימית במטבע זר

על יסוד הדיונים שהתקיימו בין נציגי המפקח על המטבע הזר וחברי ועד לשכת הספנות הישראלית, נתנה לשכת הספנות את ההוראות דלקמן לחבריה:

(א) לדרוש מאת היבואנים, בזמן החלפת שטרייה-המטען בפקודות-מסירה, את רשיונות היבוא המתאימים, לקבוע בדיקנות את המספר הסידורי ותנאי הקניה, פ. או ב. או ס. את פ. ולרשום את הפרטים האלה על העתקי המניפסטים.

(ב) לא למסור פקודות-מסירה במקרה שתנאי המכירה הוא ס. את פ. וחלים על המטען „דמי הובלה ימית על המקום“, בלבד אם יהיה בידי היבואן היתר העברה מיוחד על כך מאת המפקח על המטבע הזר.

מר ארטשטיין, ממשרד הפיקוח על המטבע הזר, הודיע לחברי ועד לשכת הספנות, כי ברצון השלטונות לסיים את הדיונים בהקדם ולבוא לידי הסכם, שיבטיח עבודה סדירה ותקינה. לפי שעה הוחלט על סידורים ראשונים שיאפשרו החשת דמי הובלה הימית. מיום 1.6.50 החל יהא על הסוכן למלא טופס, שלפיו יגיש את השבונותיו; בטופס זה אפשר יהיה להכניס כיקונים מזמן לזמן, לפי הצורך.

פוכני האניות דורשים שיתופם בהובלות ממשלתיות

לשכת הספנות פנתה במכתב למחלקת ממשלתיות שונות והסבה את תשומת לבן לעובדה, שהסחורות המוזמנות על ידן וכן יבוא המצרכים של חברות מרכזיות, מועבר מארצות היצוא אלינו ע"י אניות תחת דגל זר, בתנאים ובמחירים לא נוחים. הלשכה קובעת כי באפשרות חברות האניות בארץ להציע למדינה הובלה ימית, באותם המקרים שבהם יש הכרח להשתמש באניות תחת דגל זר, בתנאים הרבה יותר נוחים ובמחירים יותר זולים מאלו ששולמו עד היום. לכן מציעה הלשכה שהממשלה וכן חברות יבוא מרוכזות, העומדות להעביר מטענים מחו"ל לחופינו, יודיעו לה על כך בכל פעם ויגישו את כל הפרטים הדרושים — כמות המטען, סוגו וחוף טעינתו; ע"י זה יאפשרו לסוכני האניות להמציא בהקדם את מחיר ההובלה הימית, וההובלה תמסר לאותה חברת-אניות שתציע את המחיר היותר זול ואת התנאים הנוחים ביותר. נוהג זה, שיאפשר קביעת דמי ההובלה הימית בהכרזה, יבטיח את המחיר הזול, ירחיק כל חשש להפליות ויחסוך למדינה מטבע זר.

בלשכת העבודה לימאים

מ"ד עד 15.6 ש. ז. נרשמו בלשכת העבודה לימאים 97 מועמדים חדשים (80 מהם חיילים משוחררים): 28 מועמדים למחלקת הספון, 37 — למחלקת המכונה ו-32 — למחלקת המשק. החל מ"ד עד 13.6 ש. ז. סודרו בעבודה 159 ימאים (38 מהם חיילים משוחררים ו-5 נכי מלחמה). 41 מהם נשלחו למחלקת הספון, 23 — למחלקת המכונה ו-32 — למחלקת המשק.

יום הצי הסובייטי הוחג בכריה-מ

יום הצי נחוג בכריה-המועצות ב"ד 23 ביולי. בפקודת היום, שנתפרסמה לרגל המאורע, ע"י שר-הצי הסובייטי האדמיראל אי. ב. אן ירמא ש. ב. נקראו אנשי הצי להגביר מאמץ באימוניהם ובטיפול באניות וכן לעירנות בהגנת מולדתם.

מורים מכיירים במפעלי החי"ל

— קבוצת מורים מארה"ב, בראשותו של ד"ר צ'ארלס אייכל, חבר מועצת החינוך של עירית ניו-יורק, בקרה ב"ד 20 ביולי ש.ז. במפעלי החבל הימי לישראל בחיפה.
— 70 מורים, משתתפי הקורס לידיעת הארץ, בקרו בתערוכת בית הימאים בתל-אביב, בהדרכתו של מר ש. פרבר. למסיירים ניתנה הסברה על פעולות החי"ל.
הספון, 23 — למחלקת המכונה ו-95 — למחלקת המשק.

טיולים ב"ארצה" ביום התיכון

חב' "שהם" קיימה טיולים קצרים, ל"ד 5 ימים, באניה "ארצה" על פני קפריסין, רודוס ואיי הדוריקנאו. הטיולים היו ללא עגינה בנמלים. באניה נעשו כל הסידורים לנוחיות המטיילים וכן נתנה להם תכנית אמנותית מגוונת, קולנוע ושעשועים שונים לבלוי זמן.

עם ביקורה של "אמפייר סטייט" בישראל

לרגל בקורם של פרחי הקצינים האמריקאים בישראל, באנייתם "אמפייר סטייט", הוציא החי"ל עלון אינפורמטיבי על פעולותיו ועל המפעל הימי הישראלי, שחולק ביניהם. כן נמסרה לאורחים דפדפת התמונות של החי"ל.

העורך: י. פרישמן, חברי המערכת — ד"ר נ. וידרא, ע טובים (ז"ל), מ פומרוק, מ ריבלין, א. ש. שטיין

מפעלי "יכין-חקל" בשנת תש"י

(1) עבוד מטעי הדר:

חקל, חברה קבלנית לחקלאות (מיסודה של "יכין" ופאז"א) בע"מ. — עבוד 14.500 דונם פרדסים ב"ד 21 מושבות השייכים ל"ד 522 בעלים. "חקל — יכין" בשותפות — עבוד 12.000 מטעים מהרכוש הנטוש.

(2) גידול ירקות, משתלות:

"חקל" ירקות בע"מ, מעבד 4200 דונם ב"ד 8 מושבות; מתכן — 5000 דונם נוספים ב"ד 9 מושבות.
מהנ"ל 3600 דונם ירקות: 1000 דונם לזרעים; 400 דונם משתלות;

(3) משלוח פרי:

"יכין" אגודה שתופית חקלאית בע"מ — שווקה בעונת 1949/50 600.000 תבות פרי לחו"ל ו"ד 13.500 טונות לחצרכת מקומית.
כמות הפרי שברשותה מהווה 15% מהמשלוח הכללי של המועצה לשיווק פרי הדר.

(4) תוצרת לואי מפרי הדר ושמורי ירקות:

"יכין", חברה לתעשית שמורים בע"מ; הייצור: 6200 טונות פרי הדר עובד לרכו ולמיצוי פרי ליצוא, מיצים ממותקים, רבות, ושמורי ירקות לתוצרת מקומית.

(5) התישבות חקלאית:

"יכין" — התישבות עממית. מארגן ומכין ישובים חקלאיים לבעלי אמצעים עצמאיים, בשטח כללי של 20.000 דונם אדמות הקרן הקיימת שנמסרו לרשותה.

כסך הכל: היקף העבודות של המפעלים המסונפים היו כ"ד 2.250.000 ל"י לשנה החולפת ומועסקים בהם כ"ד 2000 איש באופן שנתי.

המשרד הראשי: ת"א, רח' לילינבלום 48, ת.ד. 332, טל. 4158, 4365

יהודה

חברה לבטוח בע"מ

חברת הבטוח הותיקה בארץ

נוסדה בשנת 1922

תל-אביב

ירושלים

חיפה

הסנה

חברה ארץ-ישראלית לאחריות בע"מ

חברת הביטוח הגדולה בארץ

סכום הביטוח (חיים) 6.000.000.- ל"י

הכנסה כללית (1949) 1.335.000.- ל"י

הון וקרנות 1.270.000.- ל"י

ה מ ר כ ז

תל-אביב

רחוב לילינבלום 44

ת.ד. 805

טלפון 4431/2

אהרן רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל המסחרי
בכל עניני הובלה ימית

ח י פ ה

ת.ד. 74 טלפון 4241/2

יעקב כספי

סוכן אניות והובלה

ת.ד. 27 טלפון 3026

רחוב המלכים 76,

פנת רח' המערב מס' 1

מרכז מסחרי - חיפה

בנק הפועלים

בע"מ

תל-אביב, ת.ד. 27, טל. 4296-97

הון המניות הנפרע והרזרבות

620,000.- ל"י

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

המשביר המרכזי

חברה קואופרטיבית להספקה
של העובדים העברים
בארץ ישראל בע"מ

תל-אביב, חיפה, ירושלים

המוסד המרכזי להספקה
של התנועה הקואופרטיבית
בישראל

"סהר"

חברה לבטוח בע"מ

בטוח ימי / אש / גניבה
מקיף על בנינים ודירות /
בטוח אישי / פצווי פועלים

המשרד הראשי:

רחוב נחלת בנימין 39, תל-אביב, טלפון 3665

סוכנים בתל-אביב:

סוכנויות מאוחדות לבטוח - רח' אחוזת בית 3

סוכנים בחיפה:

שירותים בע"מ, דרך המלכים 61, טלפון 6393